

Нова Думка

ISSN 0351-3181

БРОЈ
ЧИСЛО 236

GODINA
ПОК LII

4/2023

IMENOVAN NOVI PREDsjedNIK SAVJETA ZA NACIONALNE MANJINE REPUBLIKE HRVATSKE

Na temelju članka 36. stavaka 1. i 3. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina ("Narodne novine", br. 155/02., 47110. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 8011 o. i 93111. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske) i članka 31. stavka 4. Zakona o Vladi Republike Hrvatske ("Narodne novine",

Tibor Varga, novi predsjednik Savjeta za nacionalne manjine RH

br. 150/11., 119/14., 93/16., 116118. i 80/22.), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 13. srpnja 2023. donijela rješenje o imenovanju predsjednika Sa-

Članovi Savjeta za nacionalne manjine RH

vjeta za nacionalne manjine, potpredsjednike i članove Savjeta iz reda osoba koje predlažu vijeća nacionalnih manjina i iz redova istaknutih kulturnih, znanstvenih, stručnih i vjerskih djelatnika.

Za provođenja postupka po objavljenom Pozivu bio je zadužen Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, a prilikom imenovanja članova Savjeta vodilo se računa o udjelu pripadnika pojedinih nacionalnih manjina u ukupnom stanovništvu Republike Hrvatske, kao i o

tome da sastav Savjeta odražava njihovu samobitnost i osobitost te povijesne vrijednosti, etničku, kulturnu i svaku drugu raznolikost.

Vlada je na funkciju predsjednika Savjeta za nacionalne manjine RH imenovala **Tibora Vargu** iz redova mađarske nacionalne manjine, a potpredsjednici će biti intendant osječkog HNK Vladimir Ham (njemačka manjina) i načelnik Sektora za obrazovanje na jeziku i pismu nacionalnih manjina u Ministarstvu znanosti i obrazovanja Milan Vukelić (srpska manjina), a ostali članovi Savjeta su: Darko Šonc (slovenska manjina), Ishak Hodžić (bošnjačka manjina), Zorica Velinovska (makedonska manjina), Zvonko Kostelnik (rusinska manjina), Branka Baksa (slovačka manjina), Zoran Ferber (židovska manjina), Marija Meleško (ukrajinska manjina), Bruno Beljak (austrijska manjina) i Danilo Ivezić (crnogorska manjina). Članovi Savjeta za nacionalne manjine po funkciji su i svi zastupnici nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru.

Zvonko Kostelnik, prof.

Sjednica Savjeta za nacionalne manjine RH

БРОЈ
ЧИСЛО

236

САДРЖАЈ - ЗМИСТ

ГОДИНА
РОК

2023.
LII

“NOVA DUMKA”

Izdavač: Savez Rusina RH

<http://www.savezrusina.hr>

savezrusina@gmail.com

novadumka@gmail.com

Facebook: Savez Rusina RH Vukovar

Za nakladnika: Dubravka Rašljanin

Uredništvo: Vukovar,

Vijeća Europe 93

Tel. / faks: 032 428–342

IBAN HR1623400091110057465

Tisak: Certis d.o.o., Cerna

Naklada: 600 primjeraka

“НОВУ ДУМКУ”

Видава: Союз Русинох РГ

<http://www.savezrusina.hr>

savezrusina@gmail.com

novadumka@gmail.com

Фейсбук: Savez Rusina RH Vukovar

За издавателя: Дубравка Раšљанин

Редакција: Вуковар, Ради Европи 93

Тел. / факс: 032 428–342

ИБАН HR1623400091110057465

Друкуе: Цертис д.о.о., Церна

Тираж: 600 прикладніки

Тискано–Друковане

9 / 2023

Сіјена

Цена

1,33 €

Rukopisi se ne vraćaju.
Objavljeni prilozii se honoriraju.

Рукописи ше не враћаю.
Обявени прилоги ше гонорую.

Imenovan novi predsjednik Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske - Zvonko Kostelnik	2
Цо то Союз Русинох Републики Горватскей - Лю. Гаргај	4
Любов гу традициі ше нашлідзус и преноши далей - Вера Павлович	6
Отримани Летни школи за основну и штредню школу у Ораховици - Звонко Костелник	7
У Шидзе отримани шеснасти по шоре фестивал тамбурових оркестрох	
„Мелодиі руского двору” - Звонко Костелник	9
40. роки КУД-а Руснацох Осиек (3. часц) - Агнетка Балатинац	10
Оркански витор и моцни диждж на два заводи потрафели Миклошевци - Агнетка Балатинац	12
Грекокатолицка церква у Ястребарским - Томислав Рац	13
Церква и сучасносц – треца часц - Владимир Седлак	14
Поволанка на преславу 130. рочніци петровскей церкви	15
„Бриги вельки, бриги мали” Огнена Здравковича найлешпа шпиванка на тогорочней „Червеной ружи” - Ана Бучко	16
Дні Ласлова - Ана Бучко	17
Активносци и КД “Рушняк” - Владимир Провчи	18
Izložba slika Vladimira Pročija u Zagrebu - Vladimir Pročič	20
Ljetna ljubav / Пришага - Яким	20
Женски погляд на швет - Андрея Магоч	21
два любви / dvije ljubavi	23
Змагане зоз часом - Лили Су	23
17. Шветови конгрес Русинох/Руснацох/Лемкох - Наталия Гнатко	24
Историйни атлас »Карпатска Рус« - Наталия Гнатко	25
Медзинародна летна школа русинского языка у Прешове - Наталия Гнатко	26
»Коцурска жатва и стретнуце младих, 2023.« - Наталия Гнатко	26
Тілесна позитивносц - Давид Морган	27
Вельки чкоди на слунечніку, овоцнікох и фармох швиньох - Антун Гарди	28
Klavir kao korepeticijski instrument u učenju tradicijskih pjesma - Ognjen Zdravković	29
Владимир Дудаш, Петровчань, културни роботнік и политично ангажовани Руснак - Томислав Рац	30
Активносци Фодбалского клуба Петровци и Мемориялни турнир Звонимир Маньош Фриц - Ярослав Мудри	31
Jesenska sezona NK „Rusina” značajno izmjenjena - Hrvoje Zagorac	31

Насловни бок: Агнетка Балатинац – Чкоди у Миклошевцох после орканского витру

Остатні бок: Звонко Костелник – Летна школа руского языка 2023. за штредньошколцох у Орховици

UREDNIŠTVO: Vera Pavlović (glavna i odgovorna urednica), Ahnetka Balatinac, Ljubica Harhaj, Manuela Dudaš, Lesya Mudri i Vladimir Pročič
SAVJET UREDNIŠTVA: dr. sc. Oksana Timko Đitko (predsjednica), Marijana Džudžar, vl. Vladimir Sedlak
LEKTORI: Marija Vulić (rusinski jezik), Andreja Magoč (hrvatski jezik)

Tiskanje potpomaže Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske. Na zahtjev Saveza Rusina RH s Rješenjem Ministarstva informiranja Republike Hrvatske od 15. siječnja 1992. godine (ur. Br. 523-92-1), "Nova dumka" je upisana u evidenciji glasila pod brojem 1366

Prilozi autora potpisani imenom ne moraju odražavati mišljenje uredništva i izdavača.

РЕДАКЦИЈА: Вера Павлович (главна и одвичательна редакторка), Агнетка Балатинац, Мануела Дудаш, Любица Гаргај, Владимир Провчи, Леся Мудри
СОВИТ РЕДАКЦИЈІ: д.ф. н. Оксана Тимко Дітко (председателька), Маріяна Джуджар, о. Владимир Седлак
ЛЕКТОРЕ: Марія Вулич (руски язык), Андрея Магоч (горватски язык)

Друковане помага Совет за национални меншини Републики Горватскей.

На вимагане Союзу Русинох и Українцох Републики Горватскей з Ришеньом Министерства информованя Републики Горватскей од 15. януара 1992. року (УЧ. 523—92—1) „Нова думка” уписана до евиденциі явних виданьох под числом 1366.

Авторизовани тексти не знача же то источасно и становиско редакциі лебо видавателя.

ЦО ТО СОЮЗ РУСИНОХ РЕПУБЛИКИ ГОРВАТСКЕЙ

Союз у вигнанстве

Перша половка 1991. року була у знаку наиходзачей войны. Союз робел у складзе зоз пременками хтори ше случовали у держави. „Петровски дзвон“ не отримани у маю як то було звичайно, але є одложени за на ешень, голем ше так теде думало, и на концу не бул отримани. У летних мешацох 1991. року вишли два числа „Новей думки“ у хторих описани найважнейши збуваня гевтого часу.

Пре воєни дійствованя, двойо стаємно занятых у Союзу, Марча и Гавриїл Такач, одходза зоз Вуковару до Загребу. Так ше и Союз селї до Загребу. У просторийох „Ческей беседи“, 26. септембра 1991. року, под предшеданьом подпредседателя Союзу Василя Сикорского основани Кризни штаб Союзу у воєних условийох, а зоз членами Председательства Союзу хтори могли присуствовац, преширено з даскелїма членами Скупштини Союзу и загребского дружтва. Пре обставини у хторих ше не могло порядно зволовац схадзки Председательства Союзу и редакції „Новей думки“, Кризни штаб од 10 членох приноси шицки одлуки потребни за нормалне функционоване Союзу. Лем у октобре 1991. року отримал три схадзки. Члени Кризного штабу були: Василь Сикорски (Загреб) председатель, Гавриїл Такач (Вуковар) подпредседатель, Славко Бурда (Загреб) секретар, та члени, Микола Застрижни (Славонски Брод), Ярослав Блотней (Вуковар), Силвестер Пап (Осиек), алекса Павлешин, др Юлиан Планчак и Еугения Барич зоз Загребу.

На теї схадзке, а на самим початку вибеженства, принешени и нови одлуки: Союз ше находзи на адреси загребского дружтва, Долац 1/2, вуковарски жирорахунок ше гаши, а отвера ше нови при СДК Загреб, прави ше нови печат, за главного и одвичательного новинара менуе ше Гавриїла Такача, „Нова думка“ и други виданя буду ше друковати у Горватскей. Пре перебуванє секретарки Союзу Юлиани Фурминц и новинара Михайла Ляховича споза гранїцох Горватскей престава им роботне одношене у Союзу. Оповолає ше функция Юлиани Фурминц як представителя Союзу у Комисії за заштиту и унапредзованє равноправносцох народох и народносцох Собору Републики Горватскей, а на ей место делегує ше Гавриїла Такача.

За заступніка у новооснованим Совету Уряду за медзинационални одношене Влади Републики Горватскей

Вигнати Миклошевчане у Винковцох

менуе ше Славко Бурду.

Так Союз почина зоз свою порядну діялносцу.

Обставини у 1992. року

И скорей воєних операцийох велї жителе наших местох з подруча вуковарского краю зохабяю свойо доми, насампредз жени и дзеци, и одходза на заход обчекуюци найгорше. У sameй войны найбаржей страдали Вуковарчане, а познейше у 1992. року зоз своїх домох вигнати и жителе Петровцох (110 особи) и Миклошевцох (105 особи). Союз кельо могол, тельо ше и старал коло помоци вибеженцом.

Початком 1992. року мацерински язык ше виучовало лем у Канижи, а на иницијативу Союзу од мая и у Загребе, суботами по три години.

По закончено школского рока за дзеци з całej Горватскей организована и отримана Летна школа за школярох и за младеж у школярским доме „Тин Уевич“ у загребскей Дубрави. Под час отримованя Летней школи друковани перши „Венчик“ у вигнанстве.

Кед принешени закон о виберанкових единкох, Руснаци, Українци, Немци и Австријанци достали I виберанкову единку. Виберанково места були у Загребе, Осиеку и Вуковаре. На схадзке Кризного штабу усоглашене же кандидат за заступніка до Собору за нашу меншину будзе мр Мирослав Киш, а його заменїк Василь Сикорски. Редакция „Новей думки“ за друкованє пририхтала гласацки листки по руски и украински.

Пре воєни обставини престава ше емитовац „Хронїка за Русинох и Українцох Горватскей“ на ТВ Загреб, а престали и емисії на Радио Вуковаре и

Радио-Броду. Делегация Кризного штабу нашивела ГТВ наздаваюци ше же би ше емитоване емисийох порушало. Обецунки було, але ше емисії не емитовало.

Союз ознова водзи Председательство

Кризни штаб Союзу иновал по 27. марец 1993. року, кед пришло до преушорїованя Союзу. Того дня на Скупштини Союзу принешени Статутарни одлуки по хторих Союз и Редакция „Новей думки“ буду далей робиц. Тота Скупштина избрала Председательство. За председателя избрани Василь Сикорски, за подпредседателя Силвестер Дорокази. Избрани и Надпатраци одбор у составе: инж. Владимир Крайцар, Мария Блотней и Маруся Юриста.

У тим 1993. року, 22. мая, основане Дружтво у Винковцох. Иницијатива за снованє Дружтва пришла з боку Союзу, але и з боку снованя дружтвох других етніцких заедніцох у Винковцох.

Анї у 1994. року Союз и редакция „Новей думки“ не маю свойо просторїи, а двойо стаємно занятых робя по приватних кварталцох. Место „Петровского дзвону“, хтори ше не могол отримат у Петровцох, отримана манифестация култури у Липовлянох. У рамикох теї манифестациї отримани „Округли стол“, пририхтана вистава и видана кнїжочка „Rusini i Ukrajinci 1991-1994“.

У Винковцох у 1994. року отримане: друге стретнуце вигнатих, нашо дружтва наступаю и споза горватских гранїцох, емитую ше радио-емисії на руским языку на Горватским радио Ву-

Сновательна схадзка Дружтва у Винковцох

Историйна схадзка у Вуковаре 20 децембра 1997 року

коваре, а по наших дружтвох робя хореограф и диригент з України. Концом рока у Липовлянох отримани перши сход липовлянского дружтва „Карпати“.

У Славонским Бродзе 26. августа 1994. року отримана схадзка Председательства Союзу и Одбору за гуманитарни питаня Союзу. „Нова думка“ и „Венчик“ виходза порядно.

Ані 1995. року не отримани „Петровски дзвон“, але отримана манифестация у Славонским Бродзе под покровительством председателя Собору РГ.

Город Загреб 1995. року додзелел простории за роботу Союзу, редакції „Новой думки“ и загребскому Дружтву у Водоводней 15. По тот час загребске Дружтво вецей як 20 роки мало поеднане хасноване просторийох каждого штвартку у „Ческей беседи“.

Вельке збуване було 6. децембра 1995. року у сотрудніцве з Националну и универзитетску библиотеку у Загребе. При городской библиотеки на площади А. Старчевича отворена Централна библиотека Русиных и Українцох Горватскей.

У 1996. року розписани конкурс за єдного новинара и професийного секретара. За новинара прияти Никола Застрижни, а за професийного секретара ніхто. Без розписаного конкурсу стаємно на роботу прияти Звонко Костелник як аниматор култури и хореограф.

Манифестация „Петровски дзвон“ не отримана ані 1996. року, але дружтва робя як можу. Найактивнейше КУД „Осиф Костелник“ Вуковар.

У 1997. року приходзи до зменьованя кадрох у „Новой думки“. Початком рока потедишні главни и одвичательни редактор зменети, та роби як новинар, а на його место меновани Василь Сикорски. У юнио редакторской роботы ше прилапюе Алекса Павлешин зоз надолпненъом гонорару за свою роботу. Концом рока по розпи-

саним конкурсу за професийного новинара прията проф. Оксана Тимко.

У 1995. и 1996. року гоч були плановани, Скупштини Союзу не отримани. У 1997. року на схадзкох Председательства доробйовани Статут Союзу и заплановане же би ше отримало Звитну и Виберанкову Скупштину Союзу. Скупштини зволани за 6. децембер 1997. року у Загребе, але ані єдна не отримана бо не було кворуму. Радzene же кеди и дзе их отримац, та було порадzene же ше отримаю 20. децембра 1997. року у Вуковаре. Так и було. На Виберанковой Скупштини за председателя Союзу вибрани мр Иринеј Мудри зоз Борова Населеня, а за подпредседательох мр Теодор Фрицки зоз Загребу и Дюра Бики зоз Миклошевцох. Вибрани Надпатраци одбор у составе Иван Коропатнички, Ганча Гаргај и Ромко Гаргај. До Управного одбору вошли председателе дружтвох, соборски заступник и председатель Совиту „Новой думки“.

Тоти два Скупштини були историйни як по пририхтованьох, та так и по резултатох хтори з них вишли. Найважнейше цо ше збуло то же ше шедзиско Союзу враца до Вуковару дзе му було єдине и праве место.

Союз ознова у Вуковаре

Союз у Вуковаре почина робиц 1. марца 1998. року у дочасових просторийох на другом поверху Роботничкого дома у Боровим Населеню. Союз у тот час ма штири стаємно заняти особи.

Ожила робота у културних дружтвох у Петровцох и Миклошевцох, а почина и робота дружтва у Вуковаре.

Того 1998. року Союз означел 30-рочніцу свойого инованя. Источашне, после осем рокох централна манифестация „Петровски дзвон“ отримана у Петровцох. Покровитель манифестации бул председатель Републики Горватскей др Франьо Тудьман, у

чийо мено на „Петровским дзвону“ присуствовавал др Франьо Грегурич. Манифестация ше одбула 19. и 20. септембра 1998. року у Вуковаре и Петровцох. Почало ше зоз отверанъом библиотеки у Петровцох хтора ознова почала робиц. Медзи рижними змистами у рамикох манифестации отримана и шветочна схадзка Союзу хтора була пошвечена 30-рочніци його діялносци.

Влада Републики Горватскей Союзу додзелела значни финансийни средства. Були то средства за вибудов будинку Союзу и Редакції „Новой думки“ у Вуковаре, за оправяне закрица и будинку Етнографскей збирки у Петровцох и за оправяне Дома култури у Петровцох.

У новембре 1999. року шедзиско Союзу цалком ше преселело до Вуковару, до улїци Ради Европи 93, до хижы хтору купела Влада Републики Горватскей. У теј хижы находза ше и Редакція „Новой думки“ и КУД „Осиф Костелник“.

Виучованє мацеринского языка

Сербска агресија на Републику Горватску охабела окреме чежки пошлїдки на пестованє мацеринского языка у школах на вуковарским подручу. О ученю мацеринского языка дзецох на окупированым подручу не могло буц ані слова. Мацерински язык на шлєбодней часци Републики Горватскей єден час ше учел у Загребе, Винковцох, Осиєку, Липовлянох, Славонским Бродзе и Канижи. Зоз мирну реинтеграцию горватского Подунавя створени основни условия же би ше мацерински язык учел и у Миклошевцох и Петровцох, познейше и у Вуковаре. Пре шцики тоти нови обставини и потреби, Союз 10. новембра 1998. року у Борове зволал схадзку Одбору за школство. На дньовим шоре бул звит о стану пестованя мацеринского языка у школах 1998. року, та план и догварка о виучованю мацеринского языка у 1999. року. Схадзку вод-

зел секретар Союзу Гавриїл Такач.

Видавельство и други активносци

Концом 1999. року и початком 2000. року Союз видав три нови кнїжки о хторих писал Владо Костолник и дал им барз позитивни оцени.

У 2000. року отримана порядна рочна схадка Союзу у Миклошевцох. Звит за ню написала редакторка „Новей думки“ Оксана Тимко. Зоз нього вичитуеме яки активносци мал Союз. Ту була организация вистави Жани Ерделї у Загребе, наступело ше на манифестациї у Ждинї у Польскей, а вец шлїдзи попис манифестацийох и наступох дружтвох членїцох Союзу.

28. „Пертовски дзвон“ отримани 2. и 3. юния 2001. року, з нагоди 170-рочнїци од присельованя Руснацох до Петровцох и Горватскей, а под високим покровительством пана Златка Томчича, председателя Горватского собору, хтори и особне пребувал у Петровцох и участвовал у святчносци з тих нагодох.

У 2001. року у Союзу основана библиотека под меном Владимир Нота. Инак, Владимир Нота бул член Союзу хтори жил у Загребе, а його остатне жадане скорей шмерци було же би його особну библиотеку по його шмерци достал Союз. Так ше и зисцело. Гу його подарованим кнїжком

Председатель Горватского собору Златко Томчич на отвераню 28. Петровского дзвону

приключело ше и кнїжки хтори Союз мал под час свойого пребуваня у Загребе або их достал од рижних даровательох. Було то коло 800 наслови кнїжкох, увязаних часописох, словнїкох...

Од початка септембра 2001. року нови редактор „Новей думки“ и „Венчика“ постава тайомник Союзу Гавриїл Такач.

У Риєки основане дзешате Дружтво Союзу. Було то 14. юния 2001. року на Трсату.

Дня 15. януара 2002. року наполнели ше штири роки од мирней реинтеграциї горватского Подунавя. У тих штирох роках красне число нашого народу ше врацело до своїх домох. Поступне ше уходзело як до нормального дружтвеного и газдовского, та так и до просвитно-културного живота.

Лю. Гаргай
(предлужує ше)

ЛЮБОВ ГУ ТРАДИЦИЈИ ШЕ НАШЛІДЗУЄ И ПРЕНОШИ ДАЛЕЙ

Централна културна манифестация Руснацох у Републики Горватскей хтора того року отримана пейдзешати раз, була нагода указац пред публику красу традиционного руского облечива.

Цеком двацетого столїтия у нашим краю кажде руске обисце мало и чувало женске руске традиційне облечиво хторе ше облекало до церкви, на найвекши швета. Руски сукнї, фитюла, фаргух и голем три подсукнї шило ше зоз драгих материялох до хторих не було легко дойсц. Паметам и єдну усмену приповедку кед у єдним обисцу у хторим вецей синове и млада дзивка остали без оца, браца предали гольт жеми же би ше шестрички ушило руски шмати зоз кадифи.

Часи ше пременели, у наших местох ноша ше модерни шмати, векшином туньши од гевтих хтори чувани у руских орманох. Кажда Рускиня

Дубравка Рашлянин, председателка Союзу Русинох РГ на отвераню 50. Петровского дзвону

хтора трима до свойого национального идентитету и до своей култури и обичайох ма нашлїдзене женске облечиво од своей мацери або баби, хторе чува и облече голем даскельо раз у живоце.

Нешкайши члени културно-уметнїцких дружтвох зоз наших местох векшином за наступ вибераю „практичнейше“ облечиво, часто и без ознаки рускосци.

Свою любов гу традициї и краси руского облечива на отвераню „Петровского дзвона“ 2023. року указала председателка Союзу Русинох РГ Дубравка Рашлянин, хтора за тоту окремно святочну нагоду за привитне слово облекла блишово руски сукнї и блузну. Остава питанє лем кому тоту любов пренешеме же би ше руски идентитет не страцел у условийох глобализациї.

Вера Павлович

ОТРИМАНИ ЛЕТНИ ШКОЛИ ЗА ОСНОВНУ И ШТРЕДНЮ ШКОЛУ У ОРАХОВИЦИ

У организацији Сојузу Русинох Републики Горватскеј од 2. по 16. јулиј отримани летни школи за основну и штредню школу у Червеним крижу „Школи у природи“ одпочивалища „Меркур“ у Ораховици.

Летна школа Русинох Републики Горватскеј ма за циљ очуване националног идентитету рускеј националнеј меншини у РГ, виучоване мацеринског јазика, упознавана зоз терашњосцу и прешлосцу Руснацох, розвиване националнеј култури и розвиване творчосци на националним јазуку.

Ведно зоз наставниками и школярами учествовало 80 учашникох у обидвох школах, з Петровцох, Миклошевцох, Вуковару, Осику, Винковцох,

Годзини руского јазика

Преподаване зоз духовног живота отримал петровски парох Владимир Седлак

Старих и Нових Јанковцох, Пишкуревоцох, Чаковцох, Райового Села, Гуні, Жупані, Загребу, Берку и других местох. Од преподавачох котри не лем же уча дзеци, але ше и старају о нїх, учествовали просвитни роботниці Леся Мудри, Марія Блотней и водитель школи Звонко Костелник, а преподавали мацерински јазик, историју, географију, етнографију, музику и фолклор.

Додатково активносци, односно музично-литературни вечари и тематски преподавания организовани насампредз за упознаване зоз историју рускеј кнїжовносци. Пре розвиване позитивних одношеньох спрам националнеј култури Летна школа каждого року пошвечена

Розвага у базену

даједному нашому писательови або рочнїцом, та так того року школа була пошвечена др Гавриїлови Костельникови и 100. рочнїци обявйованя першей граматики руского јазика, Костельниковей „Граматики бачванско-рускеј бешеди“. Водителька червеног крижу Марлена Брстило отримала преподаване о Першей помоци.

Паноец Владимир Седлак отримал преподаване под назву „Греко-католїки – восточни християне у полним заједнїцтве зоз папом“.

Роботнї ше отримали у пополадньових годзинох: традицијни и сучасни вишивки, малюнки Летнеј школи и виробки зоз пластелину.

Учаснікі літературного вечара

Вилет на озеро у Ораховици

После вечери організовані культурно-забавні активності, а зміст активностей вибирали самі учасники школи: танец з карсцелями, караоке, рижні дружтвени и други бависка. Под

час тирваня пополадньового одпочинку організовані спортски и рекреативни активності, а отримани и Турнир у малим фодбалу и одход на купане на Ораховицке озеро.

ре настало 1961. року под час будованя штучного бенту. Гоч озеро штучне, воно ма свойо власни природни жридли води.

Конец шлицких активностей означел закончуюци культурни концерт пред родичами, учителями, явними работниками и шлицкими другима котри були заинтересовани за тоту школу, з котрим презентована седмодньва работа Летней школи.

Учене руских традиційних танцох

Же би ше лепше упознал край у котрим ше Летна школа отримує, уж ше традиційно нащивює *Ружицу град*, о котрим перши писани документ датує зоз 1228. року, а историйне здогадоване самого замку датує зоз 1357. року, а наводзи ше як кральовски маєток. Потим ше нащивює и Ораховицке озеро кот-

Летна школа ше отримує з финансию потримовку Министерства науки и образования, як и Ради рускей националней меншини городу Вуковару, Општини Богдановци, Општини Стари Янковци и Союзу Русинок Републики Горватскей.

Звонко Костелник, проф.

Заєдніцка фотографія на концу Летней школи

У ШИДЗЕ ОТРИМАНИ ШЕСНАСТИ ПО ШОРЕ ФЕСТИВАЛ ТАМБУРОВИХ ОРКЕСТРОХ „МЕЛОДИЇ РУСКОГО ДВОРУ“

У організації КУД-а „Дюра Киш“ зоз Шиду, 30. юлія отримани шеснасти по шоре Фестивал тамбурових оркестрох „Мелодії Руского двору“ на летней бини у порти Летней владической резиденції. Шицки учашніки медзи котрима и єдини представителе зоз Горватской КУД „Яким Гарди“ зоз Петровцох виведли по два пісні и єдну пісню у виводзеню самого оркестру. Петровчане ше представели зоз Хлопску шпивачку групу зоз піснями „Зашал я желење“ и „Здрави оставайце“, а оркестер одграл пісню „Чийо же то волки“.

На фестивале госцох и домашніх привитал председатель Национального совиту Руснацох Йоаким Рац, як и председатель Општини Шид Зоран Семенович хтори и урядово отворел Фестивал.

Того року наступели пейсц оркестри, а по гласох публики найлепши бул оркестер „Юлиан Рамач Чамо“ Дома култури Руски Керестур. Окрем Шиду, Керестура и Петровцох, наступели и оркестри КПД „Карпати“ зоз Вербасу, КУД „Тарас Шевченко“ зоз Дюрдьова и горватске КУД „Шид“. У ревиальной часци наступели шпивачки СКУД

Члени Хлопской шпивачкей групи КУД „Яким Гарди“ на Летней бини у Шидзе

„Єднота“ зоз Шиду и Старша шпивачка група КПД „Дюра Киш“ з венчиком руских народних шпиванкох.

У рамикох манифестації отримани вистави мініятурох Валентини Бубякиновой Николаевней

зоз Беркасова и малюнокх Янка Шустера зоз Шиду, а тиж и того року були штанди здружєня жєнох зоз Бикичу, Беркасова, Бачинцох и Илинцох, як и Здружєня жєнох „Маря“ хторе роби у рамикох КПД „Дюра Киш“.

Отримана и презентация фестивалу „Ружова заградка“. Музична редакторка Татьяна Колесар Гвоїч и интерпретаторка и текстописателька Мирослава Даждиу винесли своєю искусства о участвованю на потєрашніх фестивалох, и поволали младих авторох же би посилали своєю шпиванки на фестивал и дали поради як порихтац композицию.

Тиж и интерпретаторка Саня Дивлякович бєшєдовала о своєм искусства у наступох на фестивалу вєцєй як 20 роки, а кратко ше представел и Михаил Рамач хтори як кантавтор першираз наступел на тогорочней „Ружовей заградки“.

Заєдніцка фотографія за памятку на госцованє

Звонко Костелник, проф.

40. РОКИ КУД-А РУСНАЦОХ ОСИЕК

(3. ЧАСЦ)

На самим початку трецей часци начишліме председателюх Дружтва од снованя та по 2023. рок, але понеже нашо жридли информацийох хвильково недоступне, начишліме их лем по мену и презвиску.

При снованю перши председатель бул Звонко Костелник, пилот з Осиеку, потим Владимир Еделински Миколка, познати як особа хтора виберала крив у лабораторії за винімане криви у Дому здравя Осиек, його нашлідзел Силвестер Пап, а потим председательство превжала Дубравка Рашлянин. Рашлянинова була председателка у вецей мандатох, а нашлідзела ю Агнетка Балатинац хтора ше, пре велі други обовязки, после першого мандату вецей не кандидовала. Предложила же би Дружтво водзела Татьяна Миклош, рахуючи же Татьяна професийна ориентация унапредзи членство. У едней хвильки ше укаже же то не було наймудрейше, а Миклошова скорей конца мандата задзеквала на функції председателки. Потим Огнен Здравкович пробовав ошвижиц членство и прицагнуц младших, але нажал, наступела пандемия вируса корона, та було онеможлирене дійс-

твоване Дружтва у реалним чаше, а велі члени не мали, а ані нешка не маю повязаносц на дружтвени мрежи. Най надпомнеме же велі у корони поумерали, дзепоедни ше одселели до других местох, а студенти хтори ше стандардно уключовали до роботи Дружтва, пре корону не мали преподаваня, та ані не бивали у Осиеку. Зоз самим тим то значело же не маю потребу за «своїма» у «цудзим варошу» бо були дома. Дружтво у остатніхх даскелі рокох страцело вельо старших членох, а як зме написали, млади ше не уключую, та робота барз очежана.

Здравкович, як млади музични педагог, зацакавел дзепоедних хлапцох за гране у тамбуровим оркестру, але не мал уплів на членство у хору лебо анимироване фолклорашох. Як зме написали, очежуюца оклоносц була пандемия вируса корона.

На концу, випатра вистал од шицких тих обовязкох, та замодлел най го дахто замені на тей функції, а вон и далей остане водзиц шпивачох и гудакох. Так на його место пришол Мирко Рибич, хтори тоту длужносц окончуе од 25. априла 2023. року.

Блаженка Будимчич, водителька етно секції, зоз свою фамелию и приятелями на Дравских габох

Як зме уж писали, Дружтво, под назву КУД Руснацох и Українцох Осиек, основане 14. априла 1983. року.

О кратки час меня назву до КПД Руснацох и Українцох и под тим меном роби по 18. септембер 2010. року а вец, кед ше Українці видзелели и основали свойо окремене дружтво, знова меня мено до КУД Руснацох Осиек и под тим мено остава по нешкайши дні.

СЕКЦІЙ

У Дружтве ше секції формовали спрам зацакавеносци членства, а стаемни остали хорска и тамбурава.

През роки, Дружтво на даскельо заводи мало фолклорну секцію, литературну, спортску, а потим, кед председательство превжала Агнетка Балатинац, уведла и етно секцію, хтора вирабляла браз красни експонати, хтори були прикраски на манифестацийох лебо дарунки з нагоди госцованьох других дружтвох, односно дарунки членом Дружтва хтори мали окремени ювилеї. Найвещей

прикраски ше вирабляло за манифестацию *Писанки у фарбох городу*.

Председателка тей секції була Блаженка Будимчич, по походзеню Хомова, чий оец бул Руснак з Пишкурвцох. Вона, ведно зоз другима членами секції, у хторей були переважно жени и дзивчата, за *Дравски габи* 2013. року декорovala цалу салу и шицки столи з прекраснима декорациями.

А 2015. року КУД Руснацох мал знова малу фолклорну секцію. Члени були: Ана Блотней, Мануела Дудаш и Татьяна Тимко. Хореографию им поставел хореограф Звонко Костелник, а вон их, ведно з корепетитором Звонком Еделинским, порихтал и за наступ. Наступали у Осиеку на вецей збунаньох, у Миклошевцох и Петровцох, але понеже були студентки, Ана и Мануела ше одселели зоз Осиеку, Татьяна остала сама, та и вона престала приходзиц. Велька чкода бо, кельо маме информаций, у Осиеку вше ест студентох з наших местох, але можеме розумиц же Осиек понука велі занимації за шлебодни час, та ше часто вибере иншаке од гевтого яке ше мало дома.

Декорация на Дравских габох хтори виробела Етно секция

Фолклорна секция КУД Руснацох Осиек на 11 Дравских габох

З другого боку, то утрата за цалу руску заед-ниці, бо ше претаргуе континитет вибудови идентитету особи.

ТАМБУРОВА СЕКЦИЯ

Попри наших значних музикологох и музичних педагогох хторих зме начишлели скорей, треба записац же ше еден час тамбурова секция сходзела и вежбала у приватней хижи др Томислава Мишира у Вишневу.

Кед оркестер водзел Рудолф Ерготич, вон попри того же мал числених гуда-

кох, медзи хторима були млади хтори нешка и сами уж постали професоре музичней култури, компоновал и барз удатну композицию КУМ, на текст Агнетки Костелник Балатинац, хтору члени Дружтва през свойо-файтови перформанс, зоз шпиваньом и танцованьом, еден час порядне виводзели на своїх наступох и порядне одушовйовали патрачох. Компоновал и музику, тиж на текст Балатинцовой, *Камень гора*, але є нігда не презентована явности, бо нажал, Ерготич умар 2017. року. Його жадане було по-

слац композицию на конкурс *Ружовой заградки*, але ниа, не пощесцело ше.

А у нешкайши час, дакедишні Ерготичов *школяр*, член Дружтва и руководитель хорскей и тамбуровой секції, Огнен Здравкович, нешка и сам постал композитор, та ше порядне зявюе зоз своїма композициями на Ружовой заградки и Червеной ружи.

ФАМЕЛИЙНЕ ДРУЖТВО

Кед провадзиме членство Дружтва, можеме замерковац же члени часто цали фамелиї. То розумліве кед ше вежне до огляду же Дружтво на одредзени способ, окрем церкви, єдине место дзе ше може чуц руске слово, бешедовац по руски, а и чуц новосци зоз краю походзена, у тим случаю думаме на валали зоз хторих ше члени приселели до Осиеку.

Спомедзи велїх, начишліме лем презвиска дзепоедних фамелийох хтори роками були лебо су ище и нешка члени Дружтва:

Тимко, Сокол, Сивч, Гаргай, Хранилович, Мишир, Рашлянин, Матус, Дітко, Стурко, Балатинац, Здравкович, Шобан, Мудри, Зрно, Будимич. А медзи членами Дружтва находзиме презвиска: Еделински, Малацко, Рибич, Миклош, Костелник, Данчо, Ерготич, Кубатка, Дудаш, Блотней, Пап итд.

Члени КУД Руснацох Осиек, як маме нагоду чуц од старших, вше нашли способ же би до своїх активносцох уруцели дацо цо презентуе культуру Руснацох, але на иновативни, иншаки способ, на тот способ витворююци креативносц каждой членіци и каждого члена Дружтва.

У 2023. року Дружтво витворює лем основни плани, гоч ше очековало же 40. рочніца будзе означена през численши активносци, стретнуца и дружєня.

Предлужи ше...

Агнетка Балатинац

Декорация на Дравских габох хтори виробела Етно секция

ОРКАНСКИ ВИТОР И МОЦНИ ДИЖДЖ НА ДВА ЗАВОДИ ПОТРАФЕЛИ МИКЛОШЕВЦИ

Стреду, 19. юлија у предвечарших годзинох, Миклошевици, а и велі околини места, потрафела непреповедзено моцна буря. Оркански витор хтори пришол з напряду заходу и сиверо-заходу, одкривал закрица на хижох, вивальовал дрва хтори мали стебла аж и метер груби, ламал менши дравка як ширки, а озда нет ані една хижа у валале хтора на даяки способ не очкодована.

Буря зогла аж и крижик на турні

Чардаки, пластеніки, шопи, плевніки и числени други газдовски обекти подкривани у подполносци, а плехи лебо плочи з хторима ше нешка закриваю, оркански витор однесол и по километер далеко.

На теметове велька чкода направена на правим боку, патраци од уходу до теметова. Памятніки хтори поваляни, правда, векшином старшей вибудови, даедни стари и по 60 лебо 100 роки.

Диждж, хтори провадзел тоту бурю, додатково направел чкоду, бо поодкривани закрица премакали, та хижи и газдовски обекти були досц змочени.

Буря з орканским витром и моцним дижджом бешнела по Миклошевицях дас пол години, а спричинета непреповедзено велька чкода.

Накеди ше витор и

диждж змирили, людзе почали розчисцовац валал, насампредз драги. Шицки хтори мали даяку механізацію зоз хтору могли здриліц дрва з калдерми до яркох, уключели ше до тей акції, а младши хлопи и легине прискочели з пилками и поспильовали гевто цо завадзало же би ше могло преходзиц.

Накеди почала тота моцна буря, у валале нестало струї, бо числени звалени дрва попадали на струйово дроти.

Вечар принесол змириоване хвилі, але и застараносц валалчаньох як санирую чкоду. Медзитим, Општина Томповци, на чолє зоз началніком Миланом Грубачом, а у согласносци зоз ведуцима у Вуковарско-сримскей жупанії, обявила поволанку о приявйованю чкоди и можлівосци дзвиганя материялу за закриванє обисцох.

Людзе попонагляли и достали потвердзєня за дзвиганє материялу у одредзених тарговинох.

Менши чкоди, дораз идущи дзєнь, кажде санировал на своім обисцу и праве кед ше подумало же найгорше прешло, пияток, 21. юнија у вечерших годзинох, нови оркански витор и ище моцнейши диждж зоз страшним гирменьом, залапели валал. Настиали нови чкоди, поодкривало уж позакривани хижи, поламало ище вецей дрва як стреду, а як дознаваме од єдних валалчаньох, гром спражел телевизийни конвертер у їх обисцу.

Чкоди по валале помагали санировац велі волонтере, а прискочело и Горватске войско. Месни одбор Миклошевици, на чолє зоз председателку Санелу Поточки, организовал закриванє хижох гевтим особом хторим хижи були скоро у подполносци одкрити, лебо не були у можлівосци исти закриц сами, а з ангажованьом заменіка началніка Општини Томповци, Славка Ждиняка и началніка Милана Грубача, на терен хитно виходзели служби за одкланяне

Незвичайни витор, два ядловци зламани, а средні прескочени. Єден нажалъ спаднул на хижу и розтрепал закрице

чкоди на струйней мрежи як и комунални служби.

Числени волонтере зоз других местох дзе не була така непогода, але и валалчанє, уключели ше до розчисцованя валалу бо, окрема закривац хижи, требало поспильовац и одвезц и дрва хтори закерчели драги, а були опасносц за хижи. Дзепоедни спадли праве на хижи, а дзепоедни, на шєсце, лєм повивальовани и потрепали закрица чардакох, шопох и других газдовских обектох, дзєкеди у власним обисцу, а дзєкеди и у сушеда.

Даскельо дні не було струї у валале, але тераз уж шицки обисца маю струю, лєм ище дзепоедни улічки не маю, а медзи нїма и улічка Златка Багаковича, гевта хтора водзи гу тополі, єдна од векших у валале.

Ище зазначиме же у тей велькей непогоди настрадала и часто ошпивована тополя на концу валала, а поламани и криж под тополю.

Барз настрадали и польопривредни култури, а як зме дознали од продуковательох, кукурица и слунечнік поваляни по саму жем, та од слунечніку будзе барз слаби хасен, а и од кукурици не мож обчековац урожай яки ше обчековал скорей непогоди.

У непогоди поламани и велі дрва, окрема ядловцох повивальовани и орехи, поламани шлівки и друга овоц, а кельо зме могли обачиц, добри род шлівкох и ореха буря у подполносци зніщела,

бо плоди, хтори ище були желени, омлацел витор, та их ше могло лєм руциц.

Фамелийни польопривредни газдовства хтори ше занїмаю зоз заградкарством, тиж прецерпели непреповедзени чкоди, а материялни пошлїдки цали валал будзе ище длуго чувствовац.

У тих хвилькох охабиме одвичательни особи же би робели на санированю чкоди и находзєню цо вигоднейших ришеньох за шицких хтори настрадали у тей бурі, а за конкретни податки замодліме началніка Општини у наступним периодзе.

Указало ше же, гоч Општина правочасово реаговала, цо було барз значне за менши чкоди, вельки недостаток майстрох за закриванє хижох. Нажалъ, ту нїяки политичаре не можу помогнуц, але можебуц школи можу унапрямиц школярох на одредзени професії, хтори не лєм барз хасновити жительству, але указує ше, и барз добре плацени, бо су дефицитарни. Санированє чкодох будзе тирвац мешацама, а кажда чарнейша хмарка и моцнейши витор уж престрашених людзох ище баржей страша.

Медзитим, як видиме по вистокх з нашей реґії и ширше, того року бурі бешня на шицки боки, а каменец, виліви води и оркански витри на континенту частейши як були скорейших рокох.

Агнетка Балатинац
Фото: А. Балатинац

ГРЕКОКАТОЛІЦКА ЦЕРКВА У ЯСТРЕБАРСКИМ

У человеквей природи од самого початку иснованя як розумного ества намагац ше у гледаню совершеного ества хторе створело тот швет и живот на нїм. У гледаню створителя – Бога, человечески род през свою историю находзел рижни ришення и теорії. Спочатку були то рижни боги за рижни потреби, а векшина тих божествох створена пре непорозумене рижних природних силах котри човекови приношели велї почежкосци, а же би до нїх не приходзело, человек видумовал богох и приношел им рижни жертви же би их одобровоел. Жертви були рижни, та ше дошло и по людски жертви.

Модерни человек створел монотеистични религии-вири, як и їх варианты. Руснак тиж у своєї прешлосци мал велїх богох, док концом 10. столїтия Руснак у своєї держави Киевской Руси, под власцу князя Володимира приял християнство як и векшина европских народох, даєдни ескорей, даєдни познейше, але Европа нешка свою виру до Бога витворює у християнскей вири, гоч у рижних вариантох, але заєдніцка им

вира до троединоного Бога.

Преселюючи ше през свою историю, Руснак у своєї зайдї ношел кус мастку цо мал, а у своїм шерцу свою християнску виру. Ужгородска уния подписана 1646. року, а то ниа уж скоро 4 столїтия як Руснак у заєдніцтву зоз римским апостолским пристолом. Приношаци у своїм шерцу свою виру, Руснак любоморно чува свойо обичаї и традицию богослуженя, не одрека ше свойого, але ше ище моцнейше утвердзує у своєї вири. У местох дзе приселює векше число Руснацох, буде свойо церкви, ма своїх учительох и священїкох котри наказую по руски, творяци на тот способ моцну вязу зоз народом.

Як и у прешлих часоох, и у 21. столїтию приходзи до велїх миграцийох, та ше так и Руснак селї за лепшим и красшим животом. Так и моя малючкосц, гледаючи себе лепши можлівосци за лепшу роботу, зкончала якишик 300 км од родного валау, у варошу котри 30 км од Загребу на драги за Карловац, по котри тиж даяки 25 км.

Молитва при мощох св. Симеона

Варош Ястребарско, або яко домашнї волаю Яска, чишли 15 000 жителейох. Сцигуюци до варошу зацикавели ме його красна природа, як и доброжичливи людзе. Упознаваюци варош у пополадньей преходзки, тот исти Руснак котри у своїм шерцу, як и предки котри сцигли зоз Горніци, ноши заренку вири до Бога, збачел табу-драгоказ зоз надписом грекокатолїцка церква. Шерцо баржей задуркало и ледво чекало недзельову Службу Богу.

За даскельо недзелї упознал сом парохиялну заєдніцу и пароха о. Маряна Єфтимова. У бешеди зоз парохом дознал сом же парохия основана як пасторални центр 2007. року, а церква котра пошвечена Преображеню Господньому подзвигнута 2010. и пошвечена 2011. року як юбилейна церква 400. рочніци Марчанского владичества-униї. Парох ше стара о приближно 150 грекокатолїцких фамелийох, односно 500 вирних котри углавним приселенци зоз жумберского краю, а жию у Ястребарским и околних местох. Богослуженя ше окончуо на горватским язичу и гоч Руснак приходзи

зоз иншакей традиції грекокатолїцкокого шпиву, о кратки час ше звикнул на кус иншаки шпив котри тиж ма свою окремну красу. Церква ше ище вше ушорює, обачливе вельке закладанє пароха и самих парохиянох у шореню церкви, як и духовне напредованє парохиялней заєдніци обачливе у красним чишле присутних на недзельових Службох Божих, а окреме цикави красне число дзецох. Вшелїяк цикавя и стредово вечерши Служби, кед ше служи при мощох святого Симеона, за здраве и фамелию, котре ше закончує зоз мированьом.

Пребуваюци тоти 5 мешацї, як би ше то модерно поведло „на сезони“ далеко од своїх Петровцох, а маючи можлівосц виразиц свою грекокатолїцку виру, Руснак ше враци дому зоз краснима упечатками на Яску и єї жителейох, дзекуючи им на сердечним прилапйованю же би ше красше и приємнейше чувствовал у новим штрעדку. Парохиялней заєдніци и парохови жадам вельо успиху у работи на многая и благая літа!

Томислав Рац

Грекокатолїцка церква у Ястребарским зоз парохом Маряном Єфтимом

ЦЕРКВА И СУЧАСНОСЦ - ТРЕЦА ЧАСЦ

Женска Служба Божа у сучасней церкви

У прешлим чішле роздумовали зме о одношено Церкви спрам сучасносци през призму ровноправней родней заступеносци у структурох грекокатоліцких заедніцох. Як конкретни приклад вжали зме інституцію Церковного одбору, як найзначнейше заступаюце цело заедніци вирних яке наволуеме парохія. Тота треца часц нашеш теми ишла би у напраме похопіюваня рижних церковних службох у контексту осучаснюваня. Бо тема наисце треба же би була актуална и у каждодневносци наших парохийох.

Части упечаток же на наших просторох Церква ише вше не звикла же уж понад дваец роки вона ознова правна особносц у полным порядку и як така не ма лем права и можлівосци, але и обовязку дефіновац спрам актуалних законох свойо активносци. Ту заувага на окреми способ вредзи за парохий и други регістровани церковних єдинки найнішшого уровня.

Нерідко ше чудуеме канадянскому, немецкому, французкому, та аж и италиянскому моделу ношеня зоз праве начату тему, бо наша

стварносц остала ише дзешка у шейдзешатих рокох прешлого століття, кед зме ше конечно помирили же як Церква правно перше по 1962. рок не иснуеме, а потим зме були стварносц котра правно иснуе, але не ма право конзумовац ніяки права у тим порядку з наслову церковносци, але зоз тим не була ані преволована за евентуални неправилносци. Церковни банковни рахунки не могли буц регістровани на парохию. За священікох лем у барз рідких случайох и то винімово було ришене питане здравственого и пензийного осигураня. Роботни контракт ше вецей не подписовал бо не исновал ані роботодавец. Зоз другима словами, так повесц векша часц церковней діялносци була у шивей зони. Вельо того ше робело спрам знаходзенья и схопносци пароха.

Подруче роботних правох, длужносци спрам роботніка або волонтера, як и способ витворіюваня одредзених можлівосцох самореализаций ше рапидно меняли през тот длугоки час и досц лем попатриц на остатні 15 роки зоз всекупну фискализацию и дигитализацию все-

купного систему. Кажде хто мал искуства у роботі здруженьох (hrv. udruženje), уж зна кельо ше того вименело, од обовязкового статуту, водзенья финансийох, та по витворіюванє активносцох або попису членства. А то найєдноставнейша форма здруженья. Будзе вше меней простору знаходзиц ше, а вше вецей потреби едуковац ше, цо у конечносци за саму Церкву вельо лепше.

Мушиме буц свидоми же ше без едукації може дойсц аж до обставинох у яких би дзепоедни парохий словом закону могли страциц свою правну форму, а вона им праве оможлівоє полноправно егзистовац у сучасносци. Слова: „Паноєц, але то Церква, нам то не потребне“, праве реликт єдного часу з котрого зме давно вишли, а з анахроним оставаньом у даяких прешлих часох ризикуємо фосилизацию котра на концу процивна духу мисионарской роботі Церкви.

Врацаюци ше на тему службох у Церкви, вони ше през историю оформіювали або дотарговали праве спрам сучасних потребох и обставинох. У початку то були: старшини християнских заедніцох (пресвитере), послугователе (диякони) и надпатраче (єпископи). Посланики, нешка бизме повели мисионаре, по гречески ше наволовали апостоли. Як ше християнство ширело поза граніци греческой бешеди, тоти термини поставаю *terminus technicus* котри достава и други глібши значеня, але то корень тих назвох.

Од самих початкох презвитере и єпископи були лем хлопи. Але перша Церква познала диякониси праве прето бо у облужованю старших женох, гдовицох, та так и при кресценю женских осо-

бох прикладнейше було женом послужиж жени. Так то було и зоз службу катехети. Зоз часом ше розвивали и други служби яки зме у єдним часе почали наволовав нїшшима чинами: чтец (дзьяк), послугователь (швичкар) итд. Новши часи вимагали и новши служби: дзвонара/церковніка, туторох, касира, председателя Церковного одбору, особи задлуженой за Каритас, пораяне церкви, администратора интернетского боку, итд, итд.

Даядни зоз тих службох плацени, други на во-

лонтерской бази. Чувство за награду, як и правни формат у яких би ше одредзени служби требало або могло дефіновац и водзиц барз пошвидко буду тема дньовного шора, бо то не лем наша интерна ствар, але и обовязка каждой регістрованей правней особи усоглашиц ше зоз законскими нормами. У архиви парохий исную контракти зоз дзьяками, церковніками и другима службама и зоз початку 20. вику, то ніч не нове, але тота пракса була претаргнута. Прето ше и случує же ше до конца не зна яки чийо длужносци и яки права у конкретней ситуації.

Надалей, даєдни служби у парохиялней заєдніці цалком довірліви и женом. У культурно-социалних форматах справованя у 21. століттю и женска особа у веліх стварох може аж и потребно же би була парохиялни сотруднік. Кед же слова: „але у нас то нігда не було“ єдини контра аргумент у 2023. року, то вец указує на одредзени ступень непозна-

ваня исторії Церкви, непознаваня природи одредзених службох, у конечности одумераня правдивого розумєня осучасньованя и артикулованя церковности котра потребна же би сучасни человек 21. століття могол буц и єй активним членом.

Одредзени часи, пре одредзени культурологийно-социологийни похопйованя вимагали окремини уходи и

окремини столки за хлопох. Дакеди не швечело же би жена бешедовала зоз хлопами, як цо и учитель досц длуго могол и шмел буц лем хлоп. Але тоти часи прешли, як цо и прешли часи непревивней интерпретациі и знаходзєня у Церкви. Без даякей перспективи, друпка ше у месце, а за перспективу потребно соборне дійствованє яке ше витворює зоз почи-

тованьом и уважованьом сотруднікох. А перши знак того почитованя, то правилна форма шорєня медзисобних одношеньох, обовязкох, правох и длужносцох, бо так функціонує сучасни швет и кед з нас кед ше лапа до гочякей роботи або учланює до даякого здруженя.

о. Владимир Седлак

ПОВОЛАНКА НА ПРЕСЛАВУ 130. РОЧНІЦИ ПЕТРОВСКОЙ ЦЕРКВИ

Почитовани,

Наша петровска грекокатолицка церква Покрову Прєсв. Богородици того року прєславює 130. роки од єй будованя и пошвєцаня. Тиж зме щєсліви же зме у тим ювильєйним року закончили єй вонкашнє обнєвєнє.

Благодарна архиєрейска Служба Божа будзє на соботу, 9. сєптембра на 11 годзин, будзє ю прєдводзиц владика крижєвски Милан Стипич, а потим будзє часєнє у сали „Соколана“.

Придзцє, радуймє шє и благодармє ведно з нагоди тєй вєлькєй події.

о. Владимир Седлак

„БРИГИ ВЕЛЬКИ, БРИГИ МАЛИ“ ОГНЕНА ЗДРАВКОВИЧА НАЙЛЕПША ШПИВАНКА НА ТОГОРОЧНЕЙ „ЧЕРВЕНЕЙ РУЖИ“

Червене пупче

Женска шпивацка група КУД „Яким Говля“ зоз Миклошевцох на „Червеной ружи“

У Руским Керестуре, 30. юния и 1. юлия, отримани традицийни 62. фестивал рускей культуры „Червена ружа“.

Фестивал започал зоз 55. манифестацию „Червене пупче“ на котрей виведзени 10 нови композиції за дзеци, хтори уж традицийно провадзел дзедински хор „Шкорванчки“ под руководством Лидії Пашо. Того року жири у составе Танї Орсаг, Анамарії Регак и Нагалиї Зазуляк додзелел три награды. Першу награду достала шпиванка „Мамова помощница“ авторки Весни Медеши, другу награду жири додзелел шпиванки

„Дзедински памятки“ автора Дориана Чизмара, шпиванка „Сшенські бриги“ достала трецу награду, а ей авторка Таниа Ходак тиж так достала и награду за текст за шпиванку „Брацик“. У другой часци Пупчеца млади шпиваче не интерпретовали народни шпиванки, але того року писні у забавним духу. Йована Петрович („А я така чарна“), Хана Дюрничкович („Чайки“), и дует Марко Колошняї и Лука Фа („Шицким добре“) и достали равноправну награду хтору им додзелел жири у составе Оксана Марянац, Мирослав Малацко и Тая Фейди. Шпивачох про-

Дует Ана Бучко и Гелена Ерноич

вадзел бенд „Горуци кромплї“, а пририхтал их Сашо Паленкаш.

ретацію. Найлепши текст мала шпиванка „Златни ноци“ автора Дориана Чизмара.

Истого дня на 21 годзин започала манифестация „Червена ружа“. Того року мали зме нагоду послухац осем нови композиції у забавним духу, а интерпретаторе провадзел оркестер под руководством Мирослава Папа. По думаню жирия (Геленка Гарвильчак, Михал Барна и Ясмينا Дюранин) найлепша композиция була шпиванка „Бриги вельки, бриги мали“ котру компоновал Огнен Здравкович на текст **Нади Батакович**, а одшпивала ю Саня Дивлякович, хтора достала и награду за ей интерп-

Перши дзень фестивалу закончени зоз Музичним вечаром „Юлиан Рамач Чамо“ хтори започал на 22 годзин. Того рочна тема вечара були фамелийни дуети хтори виведли дзешец шпиванки у народним духу у провадзеному Оркестра Дома культуры зоз Руского Керестура. Фамелийни дуети хтори наступели були: Нагаша Фейди и Весна Медеши, Звонко и Дориан Чизмар, Гелена Ерноич и Ана Бучко, Владимир и Борис Магоч, Тамара Балог и Валентина Салаг, Емил и Кристиан Няради, Снежана и Ми-

Саня Дивлякович

рослав Малацко, Еуфемия и Александар Планкош, Михал и Борис Барна, и Саня Дивлякович и Мирела Тимко.

Другого дня фестивалу у дворе школи „Петро Кузмяк” отримани вечар фолклорних ансамблах под назву „Одгукі ровніні”. Мишани хор Дома култури Руски Керестур котри провадзел Народни оркестер „Юлиан Рамач Чамо”, под руководством Кристияна Нярадия отворел програму зоз гимну Републики Сербії „Боже правде” и шветочну шпиван-

ку Руснацох Сербії „Браца Русини”. Пред числену публику представели ше дружтва – КУД „Петро Кузмяк” з Нового Орахова, КУД „Жатва” з Коцура, КПД „Иван Котляревски” з Бикич Долу, КПД „Карпати” з Вербасу, КУД „Др Гавриїл Костельник” з Кули, КУД „Тарас Шевченко” з Дюрдьова, Руски культурни центр з Нового Саду, КПД „Дюра Киш” зоз Шиду и домашні аматере секційох Дома култури Руски Керестур. Єдини представник зоз Горватскей була Женска шпивацка група КУД „Яким Говля” з Микло-

шевцох.

Шпивацка група „Рускиня” зоз Гуменого була тогорочни госц котри малчесц и заврец 62. фестивал „Червена ружа”. Шпивацка група представела ше зоз народними славянскими шпиванками у провадзеню Народного оркестра чий фахови руководитель Срдян Стоїлкович. Нажаль, пре дидждж програма мушела буц претаргнута, але то не застановело даскельо патрачох же би ше на мокреј бини и у цмоти, зоз шпиванку пред-

лужели дружиц зоз госцами.

Тогорочни фестивал организовал Дом култури Руски Керестур, а софинансовали го Општина Кула, Национални совет Руснацох Републики Сербії, Министерство култури и информованя Републики Сербії и Покраїнски секретариат за културу, явне информованє и одношеня зоз вирским заєдніцами.

Ана Бучко

Жридло фотографайох:
ФБ: Фестивал „Червена ружа”

ДНІ ЛАСЛОВА

У Ласлову, у Општини Ернестиново, 23. и 24. юния отримани „Дні Ласлова”. У богатеј культурней, гастрономскеј, спортскеј и забавней програми, всоботу, другого дня манифестаций, под шатром у дворе Дома култури започала 18. по шоре манифестация „До стретнуца жатви”. Манифестацию отворели председатель Културно-уметніцког дружтва „Петофи Шандор” зоз Ласлова Янош Лапиш и началница Општини Ернестиново Марияна Юнушич. Нашо КУД „Яким Говля” зоз Миклошевцох представело ше зоз старшу танечну секцию хтора виведла танец „Руски танци”, а

Женска шпивацка група одшпивала три писні – „На зеленој трави”, „Кед овоци квітгли” и „Послала ме швекра”.

Окрем миклошевског Дружтва на манифестаций наступели и домашње КУД „Петофи Шандор” зоз Ласлова, Македонске културне дружтво „Браца Миладиновци” зоз Осиеку, „Демократска заєдница Мадярох Горватскеј, Здружене Батина, Здружене Ружмарин, Здружене за чуванє обичайох Мадярох зоз Кородю и Културне дружтво „Штефан Рай” зоз Турнища.

После програми за

Часц руских танцох на бини у Ласлове

Заєдніцка фотографія у Ласлове

Наступ Женскеј шпивацкеј ґрупи

шицких учашнікох була организована вечера и дружене. Манифестацию организовало КУД „Петофи Шандор” зоз Ласлова, а зоз финансийну

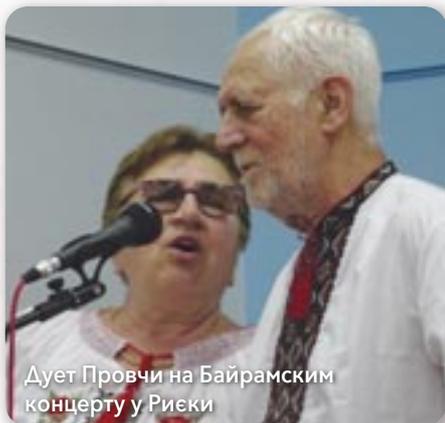
потримовку Совету за национални меншини Републики Горватскеј.

Ана Бучко

АКТИВНОСЦИ КД „РУШНЯК”

РУШНЯК НА БАЙРАМСКИМ КОНЦЕРТУ У РИЄКИ

Сотрудніцтво Бошняцкей националней заедніци ПГЖ у Риєки и нашого Дружтва успішне уж три роки на вецей планах, у малярских виставах и других наступох.

Дует Провчи на Байрамским концерту у Риєки

Вони маю рижни активносци медзи хторима и вирски, а една з нїх ноши назву „Концерт з нагоди Курбан байрама“. То їх вельке швето зоз обичайом дзеленя того цо маю з другима. Так и у Риєки маю найкрасшу джамію у Еврпи, як наглашене при ей отвореню.

Башняцка национална заедніца у Риєки ма вельке число членох и ма велі проекти за хтори достава припознана, а ей председатель Расим Алиягич прихильни гу роботи КД „Рушняк“, та так вистава В. Провчия у їх просторе отворена три мешаца.

Концерт з нагоди Курбан байрама отримани 1. юлия и на нїм було вельо учашнікох. Наступели їх шпивацки хор з прекраснима бошняцкими шпиванками и танчнїки у двох групах (старшу и младшу) з їх характеристичними танцами. После нїх наступели ми, дует Провчийових, з рускими шпиванками, и представитель Заедніци народох БиГ после чого наступел числени хор Бошнякох зоз Загребу. Наш наступ бул добре прилапени и провадзени зоз аплаузом, а за нас значни факт же од 22 национални меншини Городу Риєки ми мали чещ буц поволани як госци. Збуване провадзела и локална телевизия хторей їх председатель дал вияву о нагоди организовања збуваня.

„РУШНЯКОВА ВИСТАВА МАЛЮНКОХ ЛАДЬОХ“

Городска читальня на риєцким Корзу ма галерию цікаву за подобово вистави. У ей просторе Дружтво „Рушняк“ виложело малюнки на тему ладьох на морю. Ладї постали часц нашей каждодньовосци пре приморске околїско.

Вистава отворена 3. и тирвала по 15. юлий. На вистави виложени 27 малюнки трох авторох, членох КД „Рушняк“, Владимира Провчия, Мирти Блажевич и Григория Гої. То постал трио хтори ше часто ведно представя.

Малюнки ладьох у риєцкей Городскей читальні

Саме отворенє звичайно обдумане облапяло привитану бешеду представительки домашнїх зоз Городскей

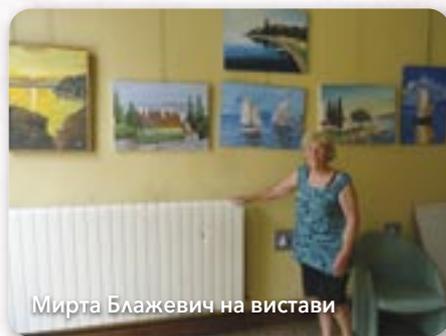
Нукашньосц читальні

библиотеки, слово председателя „Рушняка“ и авторох, а порихтана и кратка културна програма зоз одшпивнима рускими шпиванками и рецитованьом поезії Владимира Провчия по авторовим виборе.

Публика приємно прилапела програму, а збуване ше предлужело зоз заедніцким друженьом.

МАЛЮНКИ МОРЯ НА КОРЗУ У РИЄКИ

У Приморю дзе жиєме морїю нам од велького значеня. Жиєме коло нього и на нїм, воно нас карми и при-

Мирта Блажевич на вистави

цагує числених туристох. Чи то вец не причина же би ше го мальовало?

То вихасновали маляре КД Рушняк ПГЖ и малюнки моря указали од 17. по 31. юлий у Городскей читальні на Корзу у Риєки. Цикави фарби, чаривни ниянси, а зоз ладями, медитеранскимися кветами, през дзень и ноц прицаговали числених патрачох. Вони розпатрали, розпитовали ше и хвалели роботи и авторох. Коло даєдних ма-

Вистава на Корзу у Риєки

люнокх ше назберало досц людзох. Даєдни бувши моряки и препознали ладю на хторей робели, цо виволало надосц емоції.

Були виложени 27 малюнки длугорочних викладачох Владимира Провчия, Мирти Блажевич и Григория Гої, хтори ше добре указали на числених виставах, цо и тераз потвердзели, бо їх роботи прицагли вельку увагу.

Отвереня вистави не було, бо иста вистава вязана за виставу ладьох скорей покладаня тей вистави.

Тема ладьох вше була цікава, та най и надалей будзе.

РУШНЯК НА ВИСТАВИ „ПУЛ КАШТЕЛА“

Малярска вистава „Пул каштела“ у Риєки отримує ше уж 30 роки у старим городу Трсагу у Риєки, на отво-

Мажореткинї на отвераню манифестациї Пул Каштела

реним у Франкопанскей улїчки и на уходзе до твердинї Трсат. Отримує ше раз рочно, першей недзелї у юлиу. Того року викладали дас 80 маляре, цо кус меней подлейше як влонї.

Критериуми на вистави нет, так же виложени рижни формати, технїки и авторе од дзецох, школярох, студентох до старших и старих малярох, ведно аматере и професийни маляре. Так ше додзелюю и награди, од аматеро

Вистава на улїчки

по професийних малярох, од дзецох по студентох. Предац ше може шицко цо ше може, а без плацєня порциї. То нагода видзиц хто цо роби и на яки способ, приповеда ше о работи и нових идейох у малярстве, цо вшелїяк же хасновите, а дацо ше и научи, та чкода же ше манифестация отримує лем раз рочно.

Тогорочна програма почала 2. юлиа на 11 годзин з бешеду организатора. Представена кратка хронология манифестациї и ей цек, после чого наступели 2 групи младих мажореткинїох од 4-8 и 8-11 роки, а за нїма ше даскельо раз зявела Плехова музика Трсат зоз популярнима мелодиями.

Сама вистава була велька, кажде могло вибрац дацо за себе. Медзитим, хибели стари акварелисти, место хторих ше зявели нови маляре з новима технїками и идеями, а цикаве и вельке число жєнох викладачох.

„Рушняк“ ше зявел зоз трома малярами - Владимиром Провчийом,

Мирту Блажевич и Григорийом Гойом. Викладали морски пейзажи и їх роботи були крашне замерковани.

КОНЦЕРТ ДЗЕЦОХ ВИБЕЖЕНЦОХ З УКРАЇНИ У МАТУЛЬОХ

Пре русийску агресию на Україну и дзеци вибеженци вшадзи розошати. Медзи нїма Богдан и Елина Борковски, брат и шестра хтори з мацєру

Елина Борковски

Богдан Борковски

жию у Швайцарскей дзе ше музично школюю. Богдан ма 15 роки и грає трубу, а Елина ма 11 роки и грає флауту. Того року ше по други раз нашли на одпочивку у Матульох, у обисцу председателя КД „Рушняк“.

У дворе обисца Провчийових 17. юлиа отримани їх концерт озбильней музики. Наступели кажде окреме, а вєц и як дуєт зоз красним репертоаром, за цо достали щире и длугоки аплауз публики. Їх наступ провадзел и їх оєц хтори жиє у Лондону.

Младим талантом жадаме вельки успех.

ПОДПИСАНИ КОНТРАКТ О СОТРУДНІЦТВЕ „РУШНЯКА“ И ЗАКАРПАТСКОГО ХОРУ

Державни академски Закарпатски народни хор виражел жадає подписац контракт о сотрудицтве зоз КД „Рушняк“. У цєку 20 роки иснованя нашого КД „Рушняк“ то єдини державни академски хор зоз хторим зме подписали таку догварку. Мєно Закарпатского на-

Подписнїки Контракту о сотрудицтве

родного хору отвєра велї дзєвери. Вони 5 раз госцовали у Риєки, а у нашей організації наступали и у Загребе и Крижевцох. Под час перебуваня у нас наступели у елитним просторе и у церквох у Риєки и Крижевцох, та и у Банских дворох у Загребу пред дакедишним председатєльом РГ, др Ивом Йосиповичом. Главна диригентка и директорка Хору Наталка Петий Потапчук по походзеню Рускиня и так ше и виашнює. Госцовали по цалєй Европи и вшадзи су барз почитовани.

Циль контракту сотрудицтво у уметнїцких, концертних, виглєдовацких и организационних дїялносцох, и то:

- організованє и промоция на медзинародних форумох, як цо то фестивали, конкурси;
- організованє и присутносц на Конференциох, Майсторских конкурсох и другє;
- креативни проєкти хтори роби и „трєца страна“;

- сотрудицванє и популаризованє националней култури, чуванє народней традициї, подоперанє рускей и украинскей заєднїци у РГ и України, як и приятельских одношенїох у обидвох мєнованих державох. Рок тирваня неодредзени час.

Контракт подписали и печатовали Наталка Петий Потапчук у мєно Закарпатского хору и Владимир Провчи у мєно КД „Рушняк“ ПГЖ, 3. юлиа 2023. року у Матульох. Шведок подписованя бул академик др сц. Анатолий Потапчук, хтори и фотодокументовал тоту подїю.

Владимир Провчи

IZLOŽBA SLIKA VLADIMIRA PROVČIJA U ZAGREBU

Zagreb kao glavni grad države i središte umjetnosti za slikare iznimno je privlačan i zanimljiv, stoga je opravdana želja umjetnika da u njemu prezentiraju svoje radove i tako pojačaju svoju prepoznatljivost.

Imati izložbu u Zagrebu veliki je uspjeh i napredak za umjetnika u njegovoj lokalnoj sredini. To je i razlog zbog kojega je rusinski slikar Vladimir Provči sve prisutniji u Zagrebu sa svojim izložbenim programima.

8. 8. 2023. godine postavljena je izložba njegovih slika u Udruzi umjetnika "August Šenoa" u Zagrebu na adresi Trg bana Jelačića 15. Tom izložbom produžava se ciklus od dvije uzastopne izložbe u istom prostoru na poziv predsjednice Udruge Danice Vukelić koja je i sama umjetnica te posjeduje osjećaj za istraživanje darovitosti umjetnika i poticanje stvaralaštva u umjetnosti što je i potpora umjetnicima.

Tema postavljene izložbe je "Slike iz Primorsko-goranske županije". Autor je izborom motiva istaknuo umjetničke vrijednosti PGŽ izlažući kroz pejzaže Gorskog Kotara slikajući breze. Drugi primorski

Izložba u Udruzi umjetnika u Zagrebu

motiv otoci su s valovima i brodovima u njima. Očit i sveprisutan je dah Mediterana kojemu je autor i prilagodio boje. Boje su jake, ali i obuzdane do pastelno neutralne. Tonovi pojačavaju egzotiku tako da se stvaraju ekstremni dojmovi. Karakteristično je spajanje različitosti u zajedništvo kroz

zbližavanje pejzažne poetike.

I sama duljina izložbenih dana do 12. rujna govori o priznanju Udruge te daje poticaj za daljnji rad u umjetničkom ozračju.

Vladimir Provči

Ljetna ljubav

Bila je jedno lijepa ljetna večer
kad smo se sreli ti i ja.

Šetali smo stazom zagrljeni i pričali,
jedno s drugim, smijala si se
kao najljepši cvijet.

Ja sam u tebi osjećao ljubav i sreću,
tvoja priča vodila me je u budućnost
o kojoj nisam ni sanjao.

Dok su me tvoje nježne ručice milovale,
rastao sam i dizao se kao valovi mora.

Ali tvojoj i mojoj sreći našao se netko treći
i uništio nas i našu ljubav.

Plačem tugujem, pijem i proklinjem
onoga tko nas je rastavio.

Gdje god da pođem i što god da radim
uvijek mislim na tebe i na tvoje kameno srce
koje sluša tuđe lažne riječi,
a onda zaplačem i pomislim kroz tu bol
- ne ona nije takva,
ona je lijepa kao jedno ljetno jutro.

Jakim

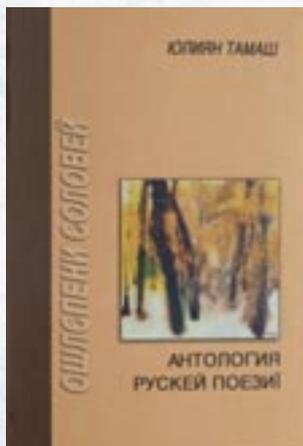
Пришага

Мила моя стародавна,
а нігда прежалена,
ружо моя непахана,
чадо мойо небочкане,
ангелу забути,
квече нігда заляте
давам ци ребро цела мойого.

Терхо души моєї,
ей, животу прекартани,
лелійо нерозквитнута,
ище раз кед ше народзим
шицки жаданя ци вполнім
и будзем лем твой до шмерци.

Яким

ЖЕНСКИ ПОГЛЯД НА ШВЕТ

У тим чишле Новей думки представиме три авторки хтори през свойо писні бешедовали о положеню женох у чаше у котрим писали и творели. Тиж так, мотив женственосци и крайох зохторих вони приходзели, несумніво найвизначнейши елементи поетскей творчосци вибраних поетесох.

Ангела Прокоп

„Зох скромну поетску культуру Ангела Прокоп (1940 – 1971) парадигма за векшину руских поетесох. Вона чисти вислов елементарного женского пориву цо саме по себе ані не похвала, а ані не омаловажане. Слово о опису. Жадна душа, а худобне валалске дзєцинство страсци хторе приноши дозреванє, шицко то приведе до идентификації иконскей жени у Прокоповей зох жему и природу на хторей поетеса жила. У поезії Прокоповей идиличносц офарбена зох горким смаком черніцох хтори ше заплетали коло ей босих ногох, у дзєцинстве без родичох, так же Прокопова евокує немири дозреваня жени у преклято примитивним валалским войволянским амбисенту... Архетип плодносци и мацеринства ше ламе праве на зневерйованю односно

ограничованю експлозії женственосци, та ше ей прихильносц и мрия за трошенєм з боку хлопского принципа зневерює.”¹

Єдноставносц писні Ангели Прокоп блїзка єдноставносци усней лирики, лєм не шлїдзи ей метрични обрасци. Блїзша є природному, достоїнственому и одмераному споведаню. Нукашні ритем не органзує ше у ровні звука, але зох рушаньом нуклеусох значеня у форми габох, ридко кеди на висшим рефлексивним ступню. „Мож бешедовац о кубистично розложней стварносци, але без стилскей идентификації, о поетичних сликох хтори ше найчастейше розвиваю у рамикох алегорії. Метафори Прокоповей цудзи, але ше зявює круг стаємних символох, звичайно зох фолклора.”² За ню можеме повесц же є спонтани поета, цо значи же є несвидома творчих поступкох, зох хторима розум контролує емоцию медзи яву и сном. Хиби сигурна рука хтора вилучує слабши часци текста. Прето ей писні добри у фрагментах, ридко кеди цали дошлїдно виведзени. „Алегория дзе я означує траву, хтора чека диждж, гевтот архетип хтори, кед же не дочека диждж, гутори же треба пойсц зох уклятого простора бо вон, як и шицки хижни мури, тримаю душу у клїтки, а вона би ше розбегнуц по полю, односно розпущиц у универзуме и вец зох искуством гевтого боку знова ше вращиц гу кореньом.”³

Врацанє

Мойо чеканє ше завילו
до желєней шмати
лєтней травы
цо чека диждж.

Падай, падай потоком да чечеш!
Зох твоїм цєком.
Змиєм свойо цело
и ведно пенїц будземе...

Нєскоро, нєскоро вноци
дому придземе – швижи,
и нїгда вецей
нє войдзем до хижн
цо ма штири мури –
и вонка, вонка далеко
од шицких мурах
будзем чекац диждж.⁴

Любка Фалц

Далеко од центрех руского литературного живота, далеко од трендох уж шветових поетских збуваньох, лирика Любки Фалц мистификация сензуалносци и єден нєсполнєти ерос. Длужносци каждодньового живота жени, часто не жадани приход на швет, подзвиговане дзєцох до живота зох источасним зніщованьом женственосци мацери, цихи боляци одход, шицко то споведа тоту лирика у непрерывним диялогу зох читачом, але нєстаємними любовніками. Фалцова виражує свидомосц о нєпотребносци и жени и споведзи на тим швецє, але и нєможлївосци же би ше пременєл порядок швета яки виками иснує. „Сї лирика не ма стилску интензификацию, унапрямена є на опис звонкаязичней стварносци и рахує на исте искуство стварносци читачох. Мотив ту основни конституент писні. Найлєпши хвильки поезії Фалцовой кед ше лирски субєкт пробує отвориц спрам природи же би дихал зох ей ритмами и пременками.”⁵ Таки писні „Штири вербово дески”, „Єшень у кочу” и „Жовта ми дражка”. Писня „Осаменосц” антологийней вредносци бо поставя питанє чи єсц

¹ Тамаш, Юлиян, *Ошлєпени соловей*, Антология русской поэзии, Руске слово, Нови Сад, 2005., 167. бок.

² Тамаш, Юлиян, *Ошлєпени соловей*, Антология русской поэзии, Руске слово, Нови Сад, 2005., 167. бок.

³ Тамаш, Юлиян, *Ошлєпени соловей*, Антология русской поэзии, Руске слово, Нови Сад, 2005., 168. бок.

⁴ Тамаш, Юлиян, *Ошлєпени соловей*, Антология русской поэзии, Руске слово, Нови Сад, 2005., 168. бок.

⁵ Тамаш, Юлиян, *Ошлєпени соловей*, Антология русской поэзии, Руске слово, Нови Сад, 2005., 179. бок.

векшей цихосци як кед ше крочаї поєдинечних цихосцох стретню, злею, и далей ведно „крачаю”. Сїй остатня строфа совершенно докончена, по значеньох зоз периферії цела писні унапямена гу семантичному чежиску.

Осаменосц

Чекам. Коло мнє глібока цихосц
(до души ше цага)
и вполнює мою осаменосц
и мою цихосц.

Далеко, там дзешка, чуц крочаї
и гласи.

И ніч у души ше не руши
и нікого вона у цмоти не збачи.
(Можебуц дачию другу цихосц
кroach тот доруши.)

А потим?

О, кед би крочай єден
розбуртавел мою осаменосц.

Чи тото приходжене було би лем милосц?
Познейше крочай и – знова глібока
цихосц.⁶

Наталія Канюх

После Ангели и Любки, повеме даскельо слова и о Наталії Канюх. Наталія Канюх обявела кніжку „Виривок” (1987). Сензибилна, образована и сцерпена жена и поетеса пише покус, обявює мало, а очиглядно же жие животом поетеси. Як и векшина женох, без огляду кельо су интелігентни и талантовани, свою женственосц кладзе до улоги подаваня и там дзе то на чкodu афирмації ей творчого ества. Наслов „Виривок” праве виражує тоту файту препущованя стихії явного виказованя. Бо чежко у виривку препознац целосц. Може то буц и филозофске становиско хторе свидоме же и у поєдиносци целосц опатра свою твар. З язиком литературней критики читачови легко замерковац же ей поезия психограм хтори региструє каждодньово сензаций яки ше ушедаю на ей душу, події у хторих участвує, або снi

хтори шніє. Найчастейше нашо лепши можлівосци оставаю лем у снох, а ми ше помали трушимо по шезнуце. Кед перши илузії о любви спрам хлопа страцени, за жену хтора любела без причини вец остава любиц ей тото цо населює ей душу и ей видогяд каждодньово. Таку способносц упиц и зоз свою женственосцу благословиц окружене, у рускей литератури не маме. „Сїй поезия не вимага окреми толкованя за розумене, достаточню ю читац, вона розумліва и поєдиносци зоз живота дзвига по метафизику, а то значи по чисту поезию. За чудоване з яку мирносцу прилапує факт же щезує не лем ей женственосц але и человек. То моц, чи равнодушносц? Наталія Канюх безгласна ніжносц.”⁷

Не жридо є, ані польо, ані лес...

Поцихи, ненадрилююцo, але за це гласно
поволуєм це присц зо мну

на єдно место дзе ше дзекеди зявюю
прекрасни снi як босорки.

Не жридо є, ані польо, ані лес,
але глібоко перебува у нас, роками,
упрекосц розпукнутому швету
и зарює жадани мир, мегки дотик.

Як лік ми будзе, лем пристань,
гартуши ме стрибло у власох и словох,
тота атмосфера смисла, полна воздуха,
красного квеца и ніжних рукох...

Аж драгом, скляняюци ци власи зоз
чола,

видзим же це нет,

остал лем подаєден знак звикнуца.⁸

Андрея Магоч, проф.

два любви

злсцела герлічка
на дражку
по хторей
преходзели млодята
млоди з двома дружками
а млода з дружбами
споза ніх ишла
процесия оквицена
зоз вишиванима ручніками

гудаци на остатку
на самим остаку грали
а свашки скорей того
свойо писні у доме млодей
одшпивали

герлічка зоз дражки
вилсцела на конарик ореха
и зоз своїм поглядом
випровадзала веселе друство

веселе друство
хторе ше помали
кroach по крочай
приблїжовало
гу церкви

герлічка згуркотала
и з ореха прелсцела
на черешню
зоз черешні
одлсцела
на желену пажицу
на поточок
напиц ше
швижей води

там ю чекал ей мили
хтори з далекого краю
ледво нашол драгу
гу поточку
гу бистрей води
гу милей своей
хтора го днями
обчековала

чи ище дакеди
през валал
прейдзе свадзедна процесия
пешо
кroach по крочай
у вишиваних ручнікох
чи ше лем два
страцени герлічки
найду при чечуцей води
на желеней пажици
валала милого

Лю. Гаргай

⁶ Тамаш, Юліян, *Ошлпени соловей*, Антология рускей поезії, Руске слово, Нови Сад, 2005., 180. бок.

⁷ Тамаш, Юліян, *Ошлпени соловей*, Антология рускей поезії, Руске слово, Нови Сад, 2005., 263. бок.

⁸ Тамаш, Юліян, *Ошлпени соловей*, Антология рускей поезії, Руске слово, Нови Сад, 2005., 264. бок.

dvije ljubavi

sletjela je grlica
na stazicu
po kojoj
su prolazili mladenci
mladoženja sa dvije djevuše
a mlada sa pozivačima
iza njih je išla
procesija ukrašena
vezenim ručnicima

svirači na začelju
na samom začelju su svirali
a svadbene pjevačice su prije toga
svoje pjesme u domu mlade
otpjevale

grlica sa stazice
uzletjela je na grančicu oraha
i svojim pogledom je
ispraćala veselo društvo

veselo društvo
koje polako
korak po korak
se približavalo
crkvi

grlica je zagugutala
i sa oraha preletjela
na trešnju
sa trešnje
je odletjela
na zelenu livadu
na potocić
napiti se
svježe vode

tamo ju je čekao njen dragi
koji je iz daleka
jedva našao put
k potociću
k bistroj vodi
k svojoj dragoj
koja ga je danima
iščekivala

hoće li ikada više
kroz selo
proći svadbena povorka
pješice
korak po korak
u vezenim ručnicima
ili će se samo dvije
izgubljene grlice
naći kraj tekuće vode
na zelenoj livadi
sela dragoga

Lju. Harhaj

ЗМАГАНЕ ЗОЗ ЧАСОМ

Склонь, принеш, пренеш, додай, поцагні, прецагні, позберай бависка. Так сто раз на дзень. Кед треба и тисяч раз на дзень. Потим вирайб, попресцерай, осуш, позберай, випейглай, поскладай шмати и модлі ше Мацери Божей най ци ше не погуби райбьячка пре превельо роботни години тижньово.

Добре рано. Отвор очи, увар кафу и ані случайно ше не одцагні од шпоргета бо фриштик муши мац голем шейсц файти едла после чого ци син єдинец заключи же є ані не гладни. Бегай зоз фриштиком по обисцу же би ци дзецко голем дацо вжало до устох. Благай ше же лепше гоч цо як ніч положиц до устох. Не себе. Йому. Лігні кус літней кафи, так у переходзе медзи уходзеньом до купальни и шпайзу, поконч детальну гигиєну дзецка, опатри ше нашвидко до жвератка у голу и заключ же ши у шоре. Нормално же ши у шоре. Иста ши була и вчера и завчером, и пред трома мешацами. Дагдзе на драги од оводи на роботу лігні уж жимну кафу хтору ши уварела вчера, але нет вязи, розцагні ошмих и прав ше же ци тот дзень наисце супер, же ши не асоциална лем прето же ци ше не сце бешедовац дас до пол дзешатей рано.

Мено ми Лили Су, а по професії сом занята мац єдного хлапца зоз полним роботним часом. Кед ше ми питаю з яким темпом жиєм, чом не мам часу за цалком обични ствари и як то же волім буц сама як у дружтве Бог це питай кого, здогаднем ше же мой дзень дараз єдноставно прекратки. Кед одробим полни робитни час на роботі, почина мойо безконєчне змагане зоз часом хторого уж напредок знам же не мам досц. Накеди крочим до обисца цагам за собу: дзецко, ципели, чижмочки хтори дзецко вжало за кажди случай, сушедову мачку (случайно), торбу, торбичку, бависко, ключи за котри ані не знам од чого су. Триумфално ше врацам до кухні хтору сом рано охабела най ме чека. Вона наисце вше вирно чека. Чека мене. Нігда не чека чловека, сушедову мачку або чаривну русалку. Найчастейше зоз дзверох уключим шпоргет же бим ушпоровала час за рихтане полудзенку. Не компликуєм. Не мам часу за таке. Полудзенок муши буц дораз и тераз, бо наймилше дзецко нешка надумало же не будзе есц у оводи. Спрам того дзецко гладне, а то значи абосолутну катастрофу. Гладне дзецко значи нервозу хтора ше лічи зоз розруцваньом бавискох по хижи. Ненаявена глад ше ище лічи зоз лярманьом, гистерію и подцагованьом свойого цела коло мамових ногох. Бо мама значи єдзене. Як лем обрациш рахунок, єдзене єднаке мами. Мама очиглядне значи єдло. По полудзенку заш модлім Мацер Божу же би ми машина за судзину вирно послужела и же бим ше руцела на другу часц дня котра випатра обещаюцо.

Значи, кед шицко з даяким чудом положим под контролю, годна сом дзецко на час одвезц на тренинг, цо значи лем єдно: час за себе. Тота година и пол два раз до тижня значи ми вецей од не знам якого пенєжу. Пенєж не може купиц шлєбодни час. Мене треба мой час до хторого ніхто не будзе уходзиц и у хторим не будзем нужно супруга, мац, пайташка, колегиня и кед не мушим оправдовац свою абсолутну цихосц або допаминске врещане. Дараз ше ище ані не обрацим, а уж час за вечеру и спане котре приходзи швидше од обчекованого.

Але, вечари любим. У одношенно на дзень, вечари значно мирнейши. Вечар озанчує рутину. А рутина значи напредок одредзени розпорядок за каждого з нас. Не уда нам ше баш каждого вечара покончиц шицко по шоре, але ше намагаме. Тото чувство заєдніцтва збогацує наш живот. Без огляду як швидко живот понаглял, вечар себе посиламе ясни сигнали же зме ту дзе мушиме буц: єдно коло другого и треце коло обидвоіх. На концу дня наисце нет ніч важнейшого од того. Окрем же биш винял локомотиву зоз лєго коцкох зоз заглавка хтори представлял тунел Учку же биш мал места спуциц поспану главу. Добру ноц, ютре заш лем нови дзень.

Август, 2023. року

Лили Су

17. ШВЕТОВИ КОНГРЕС РУСИНОХ/РУСНАЦОХ/ЛЕМКОХ

Шветови конгрес Русинох/Руснацох/Лемкох, од 17. по 19. юлий того року, у організації Рускей матки, успішно отримани у Републики Сербії, на котрим участвовали членски організації з Польскей, Републики Горватскей, Словацкей, Канади и Сиверней Америки, Мадярскей, України, Румунії, Ческей и Републики Сербії. Делегати и госци Дружтва «Руснак» з Горватскей були Мийо Шайтош, Наталия Гнатко, Любомир Гнатко, Мелана Дюдяр, Томислав Мишир, Крешимир Мишир, Татяна Миклош, Даниел Софренович, Зденко Бурчак, Ивона Гнатко, Иван Лікар, Матей Бурчак, Лариса Будински и Лука Еделински, од госцох началник Општини Стари Янковци Драган Сударевич, а соборски заступник 12 националних меншинох у РГ, Велько Кайтази оправдал свою одсутносц. Одход на Конгрес обезпечени зоз средствох Совиту за национални меншини РГ.

Першого дня, делегати и госци зишли ше у Коцуре, дзе их у Месней заєдніци привитал заменік председателя Национального совиту Руснацох, Стеван Самочета,

Делегация Дружтва «Руснак»

а вец у Культурним центру Войводини «Милош Црнянски» отворена 60. самостойна вистава малюнокх Владимира Нярадия. Як то уж традиційно у організації конгресох, у предлуженю отримане поетске стретнуце Русинох/Руснацох/Лемкох на котрим пречитана поезия поетох з рижних жемох. Спред Дружтва «Руснак», Татяна Миклош и Наталия Гнатко, пречитали стихи Любици Сегеди-Фалц, а присутни поета Томислав Мишир пречитал свойо стихи.

Другого и трецого дня

Члени новей Шветовой ради РРЛ

а вец нашивели грекокатолицку церкву Успения Пресвятей Богородици и Етно клуб «Одняте од забуца». Предвечаром, у Нови Садзе шицки нашивели церкву святих апостолах Петра и Павла,

Филозофски факултет Университета у Новим Садзе бул домашні тром пленарним зашеданьом, Шветовой ради РРЛ, Науково-фаховей конференції «Сучасна русинистика, нешка и у будучносци»,

Шветовому форуму русинскей младежи и конгресним комисийом. На отвераню присутних привитали представники з Министерства за людски и меншински права и дружтвени диялог, представники з Покраїнскей влади городу Нового Саду и Општини Вербас, та председатель Национального совиту Руснацох Йоаким Рац. Конгрес урядово отворел проф. Миливой Аланович, продекан Филозофского факултету Университета у Новим Садзе. На шветочней часци Конгреса, премия награди Шветовой ради РРЛ Василя Турока-Гетеша за 2023. рок за визначни резултати у розвою русинскей култури додзелена Владимирови Прогивнякови зоз Словацкей, а тогорочну националну награду Ивана Манайли «Про арте Рутенорум», достали двоє лауреати, уметник Силвестер Макаї з Коцура и Петро Фелдеши з Мадярскей.

На першим пленарним зашеданю були поднешени звити о работи Ради Шветового конгресу РРЛ и ей членских организацийох. Спред здружения «Руснак» Дружтва Руснацох у Републики Горватскей, член Шветовой ради РРЛ Мийо Шайтош пречитал звит, а презентацию о работи през два роки, у павер-поинту представел член Форуму мла-

дих, Матей Бурчак, хтору порихтала секретарка Наталия Гнатко. По законченю зашеданя, члени делегации Шветового Конгресу РРЛ нашивели Матицу сербску и Завод за культуру войводянских Руснацох, а у просторийох ФФ була вистава русинских виданьох членских организацийох зоз шицких подручох. На истей Дружтво «Руснак» виложело троязичну сликовницу «Колеса» авторкох Еугеніи Врабец и Ивони Гнатко и двоязичну збирку поезії «Шерцо на червеним партку» Любици Сегеди-Фалц, та спомнути виданя одпутовали гу Русином/Руснацом/Лемком до нового и старого краю.

Пополадньона програма започала з медзинародну Науково-фахову конференцию на котрей участвовали науковци, явни роботники и активисти з русинских конгресних организацийох. У першей часци карпаторусински филолог и видавател з України Валерий Падык представел книжу о Александрови Духновичови, Института русинского языка и култури Прешовского университета «Моя лира и кимбел». Владимир Мерцан з України презентовал мултимедиялну публикацию о Закарпатскей облаци України. Др Роберт Павло Магочи з Университета у Торонту, представел романтич-

Представніки у Шветовим форуму русинської младежи

ни текст о своєї візії ідеальних студійох русиністики, док професорка др Олена Дуць-Файфер з Универзитета у Кракове, бешедовала о великим проблему з котрим ше стрета наша націонална заєдніца у шицких жемох, а то асиміляція і націонална свідомосц.

Приявени науково і фахово роботи предствени през конгресни комісії за просвіту і язык, культуру, исторію, інформованє і комісію за медзинародне сотрудніцтво і проєкти. На комісії за просвіту і язык Івона Гнатко зоз Горватської представела свою наукову роботу «Язикова освідоменосц зродних языкох», а учителька Наталия Гнатко фахову роботу «Руски

язык у Петровцох, у фамелиї і у школи – дараз і нешка». У чаше отримованя конгресних комісійох, отриманє і зашеданє 11. Шветового форуму русинської младежи (СФРМ). Звіт о роботі Форуму младих Дружтва «Руснак» презентовал Матей Бурчак і ознова є вибрани у идущим дворочним мандату за представніка у СФРМ. За нову председательку Форуму вибрана Светлана Бойчук з Румунії. Культурна програма і дружненє, на котрим на гармоніки заграли Іван Лікар, Доминика Новотна і Мартин Караш, предлужене у РКЦ НС, дзе свою активносц указали як члени з Дружтва «Руснак», так і з конгресних друженьох зоз Словацкей,

Румунії і Польскей.

Всуботу отриманє друге пленарне зашеданє на котрим водителе конгресних комісійох і председателька СФРМ дали звіт присутним о принєшених заключеньох і плани роботи за идущи два роки. На третім пленарним зашеданю делегати вигласали же прилапою і нови, велики, шветочни герби, чий автор Милан Ян Пилип зоз Словацкей, а годно ше го хасновац при шветочних збуваньох і при репрезентації свойого народу. После законченя зашеданьох, каждая держава зоз своєї делегацией предложела нового члена до Шветовой ради РРЛ. З Републики Горватської, спред Дружтва «Руснак» предложени Мийо Шайтош, а за нового председателя Шветовой ради РРЛ, ознова єдногласно вибрани Штефан Лявинец з Мадярської. На концу конгресних зашеданьох главни члени організаційох подписали медзинародни Меморандум о длуторочним сотрудніцтве медзи організаціями, членіцами Шветового конгресу РРЛ, а главни цель того Меморандуму то Декларация о сотрудніцтве на медзинародним уровню і потвердженє медзинародней координації у промовованю

дружтвених цельох. Спрам словох председателя ОО Шветового конгресу РРЛ, др Михайла Фейси, єдно од важнейших заключеньох того Конгресу то праве того же зоз подписованьом медзинародного Меморандуму Шветови конгрес РРЛ постава репрезентативне цело медзинародного характеру, хторе бешедує зоз європейскима цєлами. Рейтинг Шветового конгресу РРЛ дзвигнути на медзинародни уровень.

У пополадньових годзинох делегати і госци нащивели Руски Керестур. У нїм нащивели Музейну збирку котра ше находзи у школи Замок, обишли Катедралну грекокатолицку церкву Святого Миколая, Водицу, як і Дом культури, дзе их у просторійох Национального совіту Руснацох приял їх председатель Йоаким Рац, а потім нащивели і канцеларию Рускей матки. Конгрес успішно закончени. Учасніки задовольни, гоч пред нїма вельо роботи по идущи 18. Шветови конгрес РРЛ, котри будзе отримани у парламенту у Букурешту, у Румунії.

Наталия Гнатко

ИСТОРИЙНИ АТЛАС «КАРПАТСКА РУС»

Дня 30. юния 2023. у Музею русинської культури у Прешове, одбула ше презентация нового виданя историйного атласу «Карпатска Рус» на словацким языку, котрого видал Прешовски университет. Присутных привитала директорка Музею Люба Кральова. Модератор бул пан доцент др Володимир Фенич з Ужгородского университету, а на його питаня і на питаня присутних, одвитовал автор атласу проф. др Роберт Павел Магочи. Представяне законченє з авторовим подписованьом на атлас. З оглядом на презентації були присутни і учасніки Медзинародней летней школи русинского языка, а медзи нїма і члени Дружтва «Руснак», Івона і Наталия Гнатко, перши прикладніки историйного атласу на словацким і англійским языку принєшени і до Горватської.

Наталия Гнатко

Івона Гнатко і автор историйного атласу «Карпатска Рус» проф. др Роберт Павел Магочи

МЕДЗИНАРОДНА ЛЕТНА ШКОЛА РУСИНСКОГО ЯЗИКА У ПРЕШОВЕ

Спред здружєня «Руснак» Дружтва Руснацох у Републики Горватскей, учашники Медзинародней летней школи русинского языка, Ивона и Наталия Гнатко, хторим участвоване обезпечела Фондация Тимо, преподавачом и учашником з Америки, Польскей, України, Ческей, Япон, Канади, Румунїи и Словацкей подаровали троязичну сликовнїцу Еугенїи Врабец и Ивони Гнатко «Колеса» и двоязичну збирку поезїи Любици Сеґеди-Фалц «Шерцо на червеним партку». Институту русинского языка и култури Прешовского універзитету, котри бул организатор Медзинародней летней школи русинского языка, окрем кнїжкох, подарована и бабка Ганча у народним облєчиву панонских Руснацох, а исти и Дружтву «Руснак» и петровскей школи подаровал вельки русински кнїжкови фонд зоз своей библиотеки, медзи котрима Русински язык, Правила русинского правопису и ище велї наслови. Обидва подаровани кнїжки, друковани з финансийну потримовку Совиту за национални меншини та Општинох Стари Янковци и Богдановци.

Наталия Гнатко

Бабка Ганча у народним облєчиву панонских Руснацох подарована Институту русинского языка и култури Прешовского універзитету

«Шерцо» и «Колеса» одпутовали гу Русинском/Руснацох/Лемком до седем жемох

«КОЦУРСКА ЖАТВА И СТРЕТНУЦЕ МЛАДИХ, 2023.»

Културна манифестация «Коцурска жатва и стретнуце младих, 2023.», отримана 14. и 15. юлия, на котрей означена 260-рочница приселєня Руснацох до Коцура. Сobotова културна програма започала пополадно зоз дзєцинску програму. Отворена є з приношеньом першого упеченого хлеба з новей муки, а котрого превжала заменїца председателя Општини Вербас, Тияна Алексич. На програми наступели Дом култури Руски Керестур, та два здружєня з Коцура, КУД Жатва и КУД Завичайно врело, а потим шлїдзело отверане Етно столох. Вечаршу културну програму у Доме култури, отворела мишана шпивацка група КУД-а Жатва. На истей наступели седем културни здружєня. З Републики Горватскей наступела мишана шпивацка група Дружтва «Руснак», котра у провадзєню Ивана Лікара на гармонки одшпивала три руски народни писнї. Одоход на манифестацию реализовани зоз финансийних средствох Совиту за навионални меншини Републики Горватскей. Тогорочна Коцурска жатва отримана з финансийну потримовку Покраїнского секретариату за образованє, прописи, управу, национални меншини-национални заєднїци Општини Вербас, Туристичней организациї Општини Вербас, Национального совиту Руснацох, Заводу

Наступ Дружтва «Руснак»

за културу Войволянских Руснацох и Мєсней заєднїци Коцур. Организатор бул КУД Жатва, а соорганізаторе Етно клуб «Однїє од забуца» и коцурске здруженє младих.

Наталия Гнатко

ТІЛЕСНА ПОЗИТИВНОСЦ

Як ше полна фигура видрилела до першого шора моди

Мода у останіх 10 роках пременела одношене спрам цела и нешка каждая модна ревия котра не виполнюе поглядованя рижнородности едноставно не заслужуе ані едно слово у озбыльней модней бешеди. Чловеце цело ше помали одтаргло од моди и вона вещей не ма авторитет же би го кроцела и контроловала, бо у маркетинжским и техничним змислу облечиво постава подредзене целу, а не процивно, як зме научели през даскельо століття. Ту бешеда о феномену котри достал мено тілесна позитивност.

Слово о дружтвеним руху котри ше фокусуе на прилапйоване шицких формах цела без огляду на велькост, форму, фарбу скори, пол и физични способности, и у исти час меняю ше нешкайши стандарди краси узких попатрунок. Гевти котри провадза и складаю ше зох рухом, заступаю функционалност и здраве людского цела, а не физични випатрунок. Окром того, веря же велькост, як и други деталі котри зме уж спомли по котрих ше цела розликую, творя предрозсудки и автоматски класификую индивидуалца на окреме место на дружтвеной драбинки, окреме кед атрактивност у питаню. Рух тілесней позитивности ма за цель пременку людского роздумованя о себе и о других, так же ше сце викореніи недосцигуюци идеали физичней атрактивности, створиц здраву слику цела и злепшац самопочитоване. Главни постулат толкуе же красоту видумало дружтво и воно би тиж так требало мац моц догвариц ше цо красота будзе значиц.

Тілесна позитивност як идея иснуе ище од конца 19. вику, кед феминисткинї одлучели же вещей не сцу ношиц сцискаци корзети котри им давали прицагуюцу фигуру на чкодо самого здравя.

Идея знова зажила шейдзешатих роках двацетого вику кед ше зявело одуперане процив индустриї диети, тиж так у дзеведзешатих роках пре исте и на концу 2012. року як одвит на дигитално ушорени фотографії на интернетских боках,

як цо то Фейсбук и Инстаграм. Зявене интернетского боку як цо Инстаграм, котри ма основу у сликах и на котрим текст постава скоро незначни, порушала розправу о стандардох красоти и тілесна позитивност швидко постала популярна на способ же би хаснователе обявйовали свойо неушорени фотографії, дзе би аж и наглашovali свойо хиби, лем же би указали же шицко цо природне муши буц и красне.

Модни конгломерати швидко влапели нагоду же би себе створели ище едно тарговиско котре по тераз було табу тема, понеже исновало лем едно модне цело, а воно вше було ценке. Одразу „кажде постало красне“ и каждый бренд котри думал остац значиц мал вируиц рекламу котра уклучуе шицки форми цела, окреме моцнейши и цмейшей фарби скори. (слика реклама дове)

З другого боку, рух тілесней позитивности позберал и вельи критики на рахунок рекламования нездорового способу живота. Там дзе дасдна кила од звишкы значи шлебоду, тиж так може значиц и хороту. Медзи профессионалцама зох здравства барз мале число гевтих котри ше складаю зох тим рухом, бо не ма черстви правила и легко го хасновац як препусніцу за неумереност у едлу и пицу, як и за ленівост. Окром физичного здравя, випарта же позитивност котра ше промовуе ма барз мало вязи зох пременку як ше справди патри на цело, лем ше, так повесц, преширюе цо шицко ма буц толероване, але ше не роби на тим же би ше зопарла директна вяза медзи идентитетом и целом. Таке фанатичне инзистоване на идеології и на позитивних думках виклучуе подполно природни процес критикованя самого себе, котре у одредзеной мири хасновите и потребне.

Але, розумене позитивних боках руху отворело шерца и розум дружтва спрам нових способох роздумованя о себе и других. Идея же би индивидуалци

требали любіиц свойо цела без сумніву водзи до резултату зох далеко висшим самодовирійом. Кажде зох собу препровадзуе найвещей часу, та лепше же бизме у себе видзели доброту и красоту. Здрава особа ма здраве одношене срам свойого цела. Як цо го треба чувац од превелького уношеня поживи, тиж так го треба чувац од преижмирного вигладньованя, але и превисоких стандардох у вежбаню. Прилапйоване свойого цела злепшуе и менталне здраве, бо завера дзвери нелагодности и депресиї од превельких обчекованьох и зох поровнованьом зох целама других. Доказене же прилапйоване неприємних ситуацийох змоцнуе наш розум и самодовире. На концу, кед слово о моди, самодовире найкрасиш фалат облечива котри każde може ношиц.

Давид Морган

ВЕЛЬКИ ЧКОДИ НА СЛУНЕЧНІКУ, ОВОЦНІКОХ И ФАРМОХ ШВИНЬОХ

Ситуация на польопривредним воєним полю ше з дня на дзень швидко меня, але ніч не идзе на хасен польопривредним продуковательом, од катастрофалних ценох жита, слунечніку и кукурици, по оркански бурі котри направели чкоди на културох до котрих зме патрели ягод на сламку спасу хтора закрие утрати и минуси од ярцу и жита.

Бурі котри ше случели, направели велькей чкоди на слунечніку на хторим стебелко єдноставно пукло и превалело главку на жем, лебо го пре вельо води у жеми лем полегло и зоз кореня превалело на жем, ту ше претаргло наліване зарна и гу тому главка гніє од каждого дижджу бо є на жеми, та ище неизвесне яки урожаї буду на таких парцелох. У даєдиних валалох полегло шицко, як кед би дахто по ніх прешол з ролу. Попри шицких тих почежкосцох на польопривредним воєним полю, людзом додатково страдали и хижы, шопы, механизация... Щесце же узке околїско Вуковару обишла тота непогда, та у Петровцох, Богдановцох и Вуковаре не було такей чкоди як у других местох у хторих людзом два раз у двох дньох витор познімал черепа и направел велі други чкоди.

Цо ше дотика овоцнікох, у нашей регії буря поотресала плоди и поламала конари, док у Сербії єст озбыльнейши

Полєгнути слунечнік

чкоди, дзе лем на єдним газдовству витор зрвал 20 гектари яблоньох пре барз намочену жем и прето же на два заводи дули озбыльнейши витри. Так же, у сущносци, маме вельо щесца же чкоди маме вельо меней як шицки други коло нас.

Попри шицки тоты проблеми велі статкаре додатково страдали пре зявене

После бурі

африцкей швиньскей чуми, дзе ветеринаре уж на преїг 250 фамелийнох

Овоцнік у Бачинцох

польопривредних газдовствох (ФПП) окончили еутаназію заражених швиньох зоз вирусом, на чийо ше зявене забива и хоре и здраве, але не мушиме ше бац ше нам змаржляки останю празни, министерка польопривреди обецала же нам помогне. Найвекше вдерене церпя тоты продукователе котрим то бул главни конар продукції, а проблем ше зявює и прето же по оконченой еутаназії держава виплаує меней од правдивей вредносци и надополнене чкоди можу достац лем тоты фарми котри задоволюю епидемиологийним поглядоманьом, а ище єден проблем и тот же на тих фармох забранене ховане швиньох и идуючого року, цо за тераз ище точно не

Чкода на яблоньох и петровским хотаре

дефиноване. Людзом котрим ушмерцени швині и котри ше з тим занімали озбыльно, вельки проблем досїц назад

Еутаназовани швині

на тото вельке количество, бо ше розплодни швині и добра генетика не можу оствариц за швидки час, та продукователе котри мали и по 100 кармени швині, гваря же то за ніх за тераз конец.

Хорота ше при швиньох манифестує у форми горучки и такой ше дава обачиц же цошка не у шоре, смертельносц на фармох идзе и до 100%, док вирус не опасни за нас людзох и други животині, але ше барз швидко шири, док найвекши виновнік за ширене можебуц ані не дзиви швині, але людзе котри свідомо робя гевто цо ше не шме. Окрем обисцох у хторих були заражени швині, у проблемох були и гевти котри предаваю прашата и кармени швині прето же положена забрана транспорту зоз животинями, та и того по клальні.

Антун Гарди

KLAVIR KAO KOREPETICIJSKI INSTRUMENT U UČENJU TRADICIJSKIH PJESMA

Folklorna glazba podrazumijeva narodni izričaj. Narodni je izričaj izvorna slika tradicije u nekom narodu. Stoga takvi ansambli nastoje što bolje prikazati: „...kako se to nekada kod nas radilo...“. Pri tome ansambli koriste specifične načine pjevanja, nose narodne nošnje, plešu tradicijske plesove u što izvornijem aranžmanu te sviraju izvorne instrumente koji su bili dostupni u narodnim krajevima. No, česta je prilika vidjeti kako je klavir (i ostali slični instrumenti: pianino, klavinova, sintisajzer (ili orgulje*1 u crkvenoj tradiciji), korepeticijski instrument u različitim ansamblima. Iako se klavir ne uklapa u folklornu glazbu, postoji tradicija upotrebe klavira kao korepeticijskog instrumenta tijekom učenja i tijekom glazbenih izvedbi.

Primjena klavira tijekom učenja pjesme bliska je izvornoj stvarnosti. Korodofonska glazbala pianino i klavir najbliža su izvornoj stvarnosti, dok su elektrofonska glazbala sintisajzer i električni pianino dalja od izvorne stvarnosti. Korepetitor (voditelj glazbene poduke) primjenjuje klavir kao korepeticijski instrument tijekom podučavanja jer je klavir praktičan, primjenjiv te ga je korepetitor izučavao u svom glazbenom obrazovanju. Praktičnost i primjenjivost klavira kao korepeticijskog instrumenta očituje se u obilnosti glazbe koja se može na klaviru odsvirati. Klavir se svira sa svim prstima šake, a svaki prst može proizvesti različitu notu. Klavirska tastatura je širokog raspona, a sama proizvodnja tona nije tako komplicirana kao npr. kod trube ili violine. Na klaviru se može istovremeno svirati bogata bas linija, različita akordička pratnja i jednoglasna ili višeglasna melodijska linija. Repetiranje tonova na klaviru je izvedivo, a sustain pedala daje mogućnost zadržavanja zvuka. Brze pasaže, rastavljeni akordi izvedivi su i primjenjivi za sve konvencionalne svrhe korepeticije. Također se na klaviru može postići vrlo suptilan niz različitih dinamika tijekom višeglasne korepeticije.

Uzme li se u obzir kako današnjica pruža široke mogućnosti različitih zvukova na sintisajzeru koji idu u korist

stvaranju željene glazbene slike, nije čudna široka primjena sviranja elektrofonskih klavijatura na raznim glazbenim prigodama pa i nastupima tradicijske glazbe.

Klavir je sviraču vizualno pregledan vrlo dobro. Neprestano ponavljanje niza: dvije crne (najčešće crna boja) tipke, pa tri crne tipke, dvije, tri itd... daju sviraču dobar pregled nota, a to mu omogućuje da se brže snađe svirajući. Takav vrlo jednostavan matematički poredak tipki omogućuje sviraču i brže učenje svih ljestvica, akorada i ostale glazbene teorije.

Službeno glazbeno obrazovanje, a pogotovo ono koje uzima u obzir i viša doškolovanja, skoro pa je nemoguće pothadati bez učenja sviranja klavira. Mnoga orkestralna, zbarska glazbena djela uče se putem sviranja klavira. Glazbene discipline polifonija i harmonija uče se preko klavira. Klavir kao instrument za sviranje pruža mogućnosti sviranja različitih instrumentalnih, vokalnih i vokalno instrumentalnih aranžmana u svih 24 tonaliteta dura i mola. Stoga je također klavir vrlo praktičan u učenju glazbene teorije, ali i u sviranju s različitim ansamblima kao što su npr. puhački ansambli. Limeni puhački ansambli nisu pogodni svirati u nekim tonalitetima, a npr. tamburaški ansambli nisu pogodni za sviranje u nekim tonalitetima. Razlog tomu je što će neki dijelovi kompozicije biti preteški ili tehnički nemogući za izvesti zbog tehničkih mogućnosti glazbala.

Osim klavira, koji zvukom nije stvarno dostatan zvuku folklorne glazbe,

postoji i harmonika koja zvuči autohtono u mnogim kulturama. U različitim društvenim prigodama prisutna je harmonika. Ona je također instrument koji pruža mogućnost sviranja basove linije, akorda i višeglasne melodije istovremeno. No, harmonika svojim tehničkim mogućnostima nema npr. toliku raznolikost u kretanju basove linije kao klavir, a široki spektar različitih postavki akorada nije jednostavno postaviti kao na klaviru. Također, polifonu glazbu (npr. J. S. Bach, Die kunst der fugue) nije tako praktično izučavati uz harmoniku kao uz klavir.

Zbog niza tehničkih mogućnosti sviranja koje klavir i drugi instrumenti s takvim tastaturama (sintisajzer, el. pianino (klavinova) itd.) pružaju, te naravno zbog vrlo široke primjene u glazbenim prigodama, može se o tim instrumentima razmišljati kao o dijelu tradicije među ljudima. Prije svih materijalnih dobara, narod čine ljudi. Ljudi su skloni prilagodbama ili drugim riječima, ljudi su skloni preživljavanju. Stoga, neopisivo je vrijedno promatrati, čuvati, vrednovati, pamtiti, pisati, prepričavati te graditi sva različita materijalna dobra koja prolaze kroz ljudski rad i čovjeku obiluju život.

*1 orgulje pripadaju Crkvenoj tradiciji, nalaze se u crkvama te se najčešće sviraju u službi Crkve. Stoga nisu primjeren prikaz u kontekstu obrade ove teme koja najviše zahvaća folklornu – svjetovnu glazbu.

Ognjen Zdravković

ВЛАДИМИР ДУДАШ, ПЕТРОВЧАНЬ, КУЛТУРНИ РОБОТНІК И ПОЛИТИЧНО АНГЖОВАНИ РУСНАК

Владимир Дудаш рецитует на Дню Руснаках РГ 2018. року

Шмерц як часц нашого людского живота приноси смуток тим котри оставаю жиц споза покойного, а най-векша утрата и смуток оставаю фамелиї и заедніци у котрей особа жила.

Того, 2023. року, престало

дуркац шерцо Руснака и Петровчаня Владимира Дудаша Данковского, несподзивана шмерц знашла його фамелию, але и цалу Петровску заедніцу.

Владимир Дудаш Данков народзени 5. марта 1958. року у Вуковаре, як друге од троїх дзецох у фамелиї Дудашових. Оцек Яким и мац Нада, народзена Медеши, мали уж дзивку Анделку, а познейше достали и младшого сина Винка. Владимир перши штири класи основней школы закончел у Петровцох, а други штири у Вуковаре, дзе закончел и штредню текстилну школу. Уписал ше и на виспу текстилно-технічну школу у Вараждину, але ю не закончел пре материялни стан у фамелиї.

По 1991. рок робел у своім фаху у текстилним подприємстве Вутекс у Вуковаре, як майстор монтер за текстилни машини. У младосци, 1979. року, закончел курс за общу и фахову обуку обовязнікох огньогасних

Литературни вечар у Петровцох

єдинкох цивилней заштити и бул длугорочни член Огньогасного дружтва у Петровцох.

Владимира на його животней драги провадзела його супруга Тамара, народзена Ганьковиц, зоз котру маю дзивку Мануелу, а котра нешка роби як учителька у Загребе...

Владимир од дзедзинства любов гу свойому рускому народу виражовал през учасц у културних збуваньох, як член танечней секції, а вец и як член драмскей секції у културно-уметніцким дружтве охабел глібоки шлід. И нешка цикава його глумецки бравури у рижних театралних фалатох як у младосци, так и у узрети рокох. Спомнем лем даскельо: „Пані министерка“, „Гайде, сексайме ше“, „Зобудз ше Като“, „Чловек хтори страцел амрел“ и веліх других, а окреме жадам наглашиц улогу у дуодрами „Пирскаци жирячки малженства“ у хторей маестрално бавел зоз Ивану Колбасову.

Владимир вецей роки тиж бул член Организационного одбору Петровского дзвона, а тиж значна його работа у техніки на веліх манифестацийох, як и рихтане ефектох за рижни драмски фалати. Владимир бул и член Управного одбору културного дружтва у вецей мандатох окончуюци длужносц секретара.

У приватним живоце по мирней реинтеграції занімал ше зоз земледілством, а єден

час робел и як муляр, потим ше ознова врацел жеми, засадзел овоцнік брескинбох.

Не була му цудза ані политика, бул член Ради рускей националней меншини Општини Богдановци и єй председатель у єдним мандату, а тиж так бул и член Ради рускей националней меншини Вуковарско-сримскей жупаниї.

Кед наполнел 65 роки живота пошол до заслуженой пензиї и мал велі приватни плани, але и плани у културним живоце валала и на уровню Союзу Русинох РГ, у хторим тиж мал значну улогу як длугорочни делегат петровского КУД „Яким Гарди“ у Скупштини Союзу.

Нажаль, шмерц го прервала у шицких планах. Його супруга страцела мужа, дзивка оца, а руска заедніца у Петровцох як и у цалей РГ културного и политичного діяча, Руснака котри любел свой руски народ, його звичаї, писню, танец, традицию. Любел своей Петровци, а на окремени способ и полни любови вше бешедовал о своей дзивки Мануели. Задлужел нашу руску заедніцу, а окреме Петровчаньох зоз свою роботу и закладаньом за лепши живот Руснака як на културним, так и на политичним плану.

Най му будзе легка петровска жем, вичная му памят!

Томислав Рац

Госцоване у Новим Садзе зоз представу „Пирскаци жирячки малженства“

Зоз супругу Тамару и Аню Гришук Гайдук на Маялосу у Петровцох

АКТИВНОСТИ ФУДБАЛСКОГ КЛУБА ПЕТРОВЦИ И МЕМОРИЈАЛНИ ТУРНИР ЗВОНИМИР МАНЬОШ ФРИЦ

Лимаче Школи фудбалу Петровци одбавели пријатељске змагане против екипи Русин зоз Миклошевцох и одбавели 1:1. Гол за Петровчанцох дал Лука Мудри.

ШФ Петровци 15. јулија организовала турнир за лимачох дзе бавели штири екипи и посидгнути тоти резултати:

ШФ Петровци – Русин (Миклошевци) 1:2

ГНК Митница (Вуковар) – Ловас 5:1
За треце и штварте место бавели Ловас – Петровци 7:0

За перше и друге место бавели ГНК Митница – Русин (Миклошевци) 6:0

ГНК Митница (Вуковар)

Русин (Миклошевци)

Ловас

Петровци

Најлепши бавяч на турниру бул Р. Петрович ГНК Митница.

Најлепши голгетер бул М. Лукетич Ловас.

Најлепши голман Ђ. Кнежевич ГНК Митница.

На концу мушине похваліц добру организацију турниру, а дзеци достали и закуску.

Меморијални турнир Звонимир Маньош Фриц

Побидніцки погари и награди на Меморијалним фудбалским турниру у Петровцох

Фудбалски клуб Петровци 12. и 13. августа организовал меморијални турнир Звонимир Марош-Фриц на хторим бавели 4 екипи:

Собота 12. 8. 2023.

Вуковар 1991 – Вутекс-Злога 0:4

Петровци – Негославци 3:6

Недзеля 13. 8. 2023.

Змагане за 3. и 4. место бавели

Вуковар 1991 – Петровци 4:0

Змагане за 1. и 2. место бавели

Вутекс-Злога – Негославци 11:0

Заслужена награда и припознание бавячом

Најлепши бавяч на турниру бул Марко Никшич (Вутекс-Злога)

Најлепши голман бул Боян Босич (Вутекс-Злога)

Најлепши стрелец на турниру бул Деян Веселинович (Вутекс-Злога)

Мушине похваліц организацију турнира дзе шицки учашніки перши дзень достали лакотки и за попиц.

Јуниором ФК Петровци 23. августа почина першенство и у першим колу дома бавя против екипи Злоги зоз Штитару.

Јрослав Мудри

JESENSKA SEZONA NK „RUSINA“ ZNAČAJNO IZMJENJENA

Nakon završetka sezone, sredinom lipnja, dečki su otišli na zasluženi odmor. Rezultat na kraju sezone i sredina tablice i jeste i nije bio očekivan s obzirom da smo imali velike apetite, ali isto tako slobodno možemo reći da smo igrali sa slabijom ekipom nego što je to bila osvajačka sezona jer su nas napustili i Ždinjak i Šarčević. Došlo je zvučno pojačanje Tulić koji je i opravdao status velikog pojačanja, ali je na polusezoni otišao, a vratio se Ždinjak. Bilo je određenih izostanka, što je neizbježno s obzirom da je posao većini ipak na prvom mjestu, tako da kad se sve zbroji i oduzme na kraju je ipak zlatna sredina u redu.

Početak srpnja već su krenule promjene – na prvom mjestu odlazak trenera Bakete kojem smo se zahvalili na svemu, a vruće kormilo preuzeo je Krno Šarčević koji je dobro poznat svima u „Rusinu“ i oko kluba jer je toliko puta uveseljjavao navijače svojim golovima u sezoni kada smo osvojili naslov. Nažalost, došlo je do velikih promjena i u igračkom kadru jer su nas napustili neki igrači koji su branili boje „Rusina“ zadnjih nekoliko godina. Prije svega tu je golman Martinović, neumorni Banožić, Ždinjak na kojeg ne treba previše trošiti riječi jer se zna koju kvalitetu posjeduje ovaj igrač. Od odlazaka još treba spomenuti da su Emić i Omrčen ta-

koder bivši i hvala im na svemu i želimo im puno sreće u drugim klubovima.

Prvi u nizu dolazaka publici je dobro poznat Antonio Džijan u čijim su majstorijama i borbenoj igri mogli uživati domaći navijači. Ostala dvojica Josip Antunović i Danijel Kuzmanović tek se moraju pokazati, ali samo domaćoj publici jer njihovi kvaliteti opće su poznati diljem županije, a i daleko šire. Vjerujemo da će Tuna svojim asistencijama i načinom igre uveseljavati domaću publiku, kao što će Kuzma pokazati svoje golgeterske sposobnosti. Nadamo se da rubrici dolasci nije kraj jer ima još vremena za nova imena u svlačionici

„Rusina“.

U nedjelju 13. 8. odigrali smo i prvu pripremnu utakmicu kod domaćina iz Tovarnika. Rezultat je najmanje bitan s obzirom da ovakve utakmice služe kao trening, ali reći ćemo kako smo poraženi rezultatom 3-1, iako smo imali dominaciju, ali u završnici domaćini su ipak bili puno bolji. Za četiri dana nas očekuje kup susret protiv gostiju iz Iloka te se nadamo kako ćemo se ipak kompletirati nakon godišnjih odmora, a o tome kao i početku prvenstva obavijestit ćemo vas u sljedećem broju, a do tada lijep pozdrav.

Hrvoje Zagorac

